

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Martina Končická

ORGANIZAČNÍ SYSTÉM EVROPSKÉ SPOLEČNOSTI

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce: 15.12.2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 15.12.2008

Martina Končická

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Petru Čechovi, LL.M., vedoucímu mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování.

V Praze 15.12.2008

Martina Končická

ÚVOD	1
CÍL A METODA PRÁCE	3
1. SYSTÉM ORGANIZACE SPOLEČNOSTI	4
1.1. Struktura SE.....	5
1.1.1. Právní úprava organizační struktury SE	7
2. PŮSOBNOST ORGÁNŮ EVROPSKÉ SPOLEČNOSTI	9
2.1. Působnost orgánů v dualistickém systému organizace evropské společnosti	10
2.1.1. Působnost představenstva	10
2.1.1.1. Pojem „řízení SE“ a jednání navenek jménem evropské společnosti.....	10
2.1.1.2. Výklad pojmu „řízení SE“ v souladu s evropským právem	12
2.1.1.3. Pojem „řízení SE“ v porovnání s pojmem „obchodní vedení“	13
2.1.1.4. Definice pojmu „řízení SE“	14
2.1.1.5. Řízení SE jako součást vnitřní působnosti představenstva evropské společnosti .	15
2.1.1.6. Odpovědnost představenstva za řízení SE.....	15
2.1.1.7. Přenesení výkonu působnosti představenstva evropské společnosti	17
2.1.1.8. Rozhodování představenstva evropské společnosti ve věcech vnitřní působnosti	19
2.1.1.9. Vnější působnost představenstva evropské společnosti	21
2.1.1.9.1. Jednání jménem evropské společnosti	21
2.1.1.9.2. Vyloučení či omezení jednatelského oprávnění	22
2.1.1.9.3. Způsob jednání jménem společnosti	26
2.1.1.9.4. Pověření člena představenstva	28
2.1.1.9.5. Jednání zástupcem.....	29
2.1.1.9.6. Zákonné zastoupení na základě zákona	29
2.1.1.9.7. Smluvní zastoupení	32
2.1.1.9.8. Jednání v občanském soudním procesu	33
2.1.1.10. Vzájemný vztah řízení evropské společnosti a jednání navenek.....	33
2.1.2. Valná hromada evropské společnosti	34
2.1.2.1. Charakteristika německého modelu	36
2.1.2.2. Působnost valné hromady v českém akciovém právu	37
2.1.2.3. Vzájemný vztah valné hromady a představenstva české akciové společnosti	38
2.1.2.4. Nepsaná působnost valné hromady a aplikace doktríny „Holzmüller“ v českém akciovém právu	40
2.1.2.5. Charakteristika českého modelu.....	40
2.1.2.6. Působnost valné hromady evropské společnosti	41
2.1.2.7. Vzájemný vztah valné hromady a představenstva evropské společnosti	43
2.1.3. Dozorčí rada evropské společnosti	46
2.2. Působnost orgánů v monistickém systému organizace evropské společnosti	49
2.2.1. Působnost správní rady evropské společnosti.....	50
2.2.1.1. Řízení SE jako součást vnitřní působnosti správní rady evropské společnosti	50
2.2.1.2. Přenesení výkonu působnosti správní rady SE.....	51
2.2.2. Působnost generálního ředitele	52
2.2.2.1. Vztah generálního ředitele a správní rady	53
2.2.2.2. Charakteristika německé úpravy	54
2.2.2.3. Charakteristika tuzemské úpravy	55

2.2.3. Delegování generální ředitelé	56
2.2.3.1. Přenesení výkonu působnosti generálním ředitelem či delegovanými generálními řediteli.....	56
2.2.4. Jednání jménem monistické evropské společnosti navenek	57
2.2.4.1. Vyloučení či omezení jednatelského oprávnění	57
2.2.4.2. Způsob jednání statutárních orgánů jménem monistické evropské společnosti	59
2.2.4.3. Jednání zástupcem	60
2.2.5. Vzájemný vztah valné hromady ke správní radě a generálnímu řediteli	61
5. ZÁVĚR.....	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
THE SYSTEM OF ORGANIZATION OF THE EUROPEAN COMPANY	71
SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV / KEY WORDS LIST	73

Úvod

Dne 8. října 2004 nabylo účinnosti nařízení Rady Evropského společenství č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (dále jen "Nařízení" nebo "NoSE"). Tato norma je výsledkem mnohaletého zákonodárského procesu na půdě Evropského společenství,¹ jehož výsledkem je vytvoření evropské supranacionální právní formy kapitálové společnosti a to alternativně k ostatním právním formám společností existujících v národních právních řádech jednotlivých členských států.

Nový právní institut představuje centrální součást programu k dokončení evropského trhu a znamená podstatný pokrok v otázce národní integrace a evropské globalizace.²

Evropská společnost má význam nejen pro výše popsané cíle Evropského společenství, nýbrž i pro jednotlivé podnikatele a podnikatelské celky působící na území Evropského společenství či Evropského hospodářského prostoru.^{3,4} Úprava by měla být přínosem zejména pro ty z podnikatelů, kteří se nespokojí se svou činností jen v oblasti regionální, nýbrž jejich ambice a potřeby se dotýkají i ostatních členských států Evropského společenství.

Tato relativně nová forma kapitálové společnosti může skýtat mnohá pozitiva, ale je nutné zvážit i některé z jejích negativních stránek. Na tomto místě lze zdůraznit právě výhody a nevýhody spočívající v úpravě struktury řízení a správy evropské společnosti, zejména v možnosti rozhodnout se pro monistický systém organizace.

Volbu mezi monistickým a dualistickým systémem vnitřní organizace je možné přizpůsobit potřebám společnosti, přičemž je na samotných zakladatelích, jaký systém a na základě jakých kritérií si ve stanovách určí.

-
- 1 Samotnou myšlenku stvořit formu společnosti s nadstátním charakterem lze zařadit již na počátek 20. století (1926, Geiler)
  - 2 Viz. Preambule NoSE
K tomu více *Van Hulle, K., Maul, S., Drinhausen, F.*, Handbuch zur Europäischen Gesellschaft (SE), s. 1-10
  - 3 Na základě rozhodnutí společného výboru Evropského hospodářského prostoru č. 93/2002 ze dne 25. června 2002 se Nařízení použije také v ostatních členských státech tvořících Evropský hospodářský prostor, tj. v Lichtenštejnsku, Norsku a na Islandu
  - 4 Viz. *Dědič, J., Čech, P.* Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006

Monistický systém se vyznačuje především usnadněním toku informací k jednotlivým členům správního orgánu. Členové se účastní stejných zasedání, čímž je zajištěna větší informovanost, přehlednost a průhlednost transakcí. Vzhledem k širší působnosti správního orgánu by se rovněž měla zvýšit i frekvence zasedání například právě v porovnání s dozorčím orgánem v dualistickém systému správy společnosti, což by opět mělo za následek nejen informovanost členů, ale i usnadnění kontroly nad jednotlivými operacemi a rozhodnutími. To, jak budou pravomoci v oblasti vedení a kontroly uvnitř správního orgánu rozděleny záleží na konkrétním znění stanov.

Argument o zlepšeném toku informací mezi členy správního orgánu monistické společnosti má i svůj protipól. Nesprávné využití této možnosti může vést i k opačné reakci, tedy k deficitu kontroly a dohledu nad společností.

Faktem dále zůstává, že (nejen pro Českou republiku) je úprava monistického systému nová, doposud neznámá. Samotné Nařízení obsahuje úpravu pouze rámcovou a těžiště se tak nachází především v prováděcích zákonech jednotlivých členských států, v tuzemsku konkrétně v zákoně č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti (dále jen "prováděcí zákon" nebo "ZoSE"), který však rovněž neobsáhne celou materii.⁵ Ačkoliv § 4 ZoSE stanoví podpůrná pravidla, stále se objevují nové a nové otázky, které potřebují vyjasnit.

Veškerý přínos evropské společnosti je rovněž dosti zastíněn skutečností, že vlivem politické situace v Evropském společenství nebylo možné přijmout jednotnou úpravu tohoto právního institutu. V průběhu dlouholetých vyjednávání se nakonec osvědčila jako politicky nutná zesílená zpětná vazba statutu evropské společnosti na národní právo. Lze uvažovat, zda tento sáhodlouhý proces utváření Nařízení nebyl spíše škodlivý než prospěšný a zda by jednotná úprava nebyla příhodnější. Na druhou stranu je nutné připomenout, že současně po celá léta probíhal i proces tzv. harmonizace práva společností prostřednictvím jednotlivých směrnic⁶, na základě kterého došlo k asimilaci jednotlivých právních úprav členských států. Spolu s vertikálním přizpůsobením statutu evropské společnosti národnímu právu je tak umožněna funkčnost této společnosti a odstranění horizontálních diskrepancí mezi evropskými společnostmi se sídly v různých

---

5 K tomu shodně Důvodová zpráva k návrhu zákona o evropské společnosti, Obecná část, písm. b), parlamentní tisk 691/0, IV. volební období PSP ČR; www.psp.cz

6 Více k tomu *Hodál, P., Alexander, J.* Evropské právo obchodních společností, 2005, s. 21-37

členských státech. Původně vytyčená právní jednotka je možná jen částečně.⁷ V důsledku tohoto se jednotná evropská společnost v Evropě vyskytuje jen do té míry, do jaké Nařízení předvídá společnou regulaci. Uvnitř tohoto právního rámce vytváří národní zákonodárce vlastní pravidla. To znamená, že s rozdílným výběrem sídla, vznikne rovněž rozdílně strukturalizovaná evropská společnost.

Vzhledem ke skutečnosti, že tento institut je poměrně mladý, bude nutné jeho úspěch posoudit teprve s ohledem na běh času a využití celé úpravy v praxi. V této souvislosti bude samozřejmě hrát významnou roli rozhodování Evropského soudního dvora. K funkčnosti celé úpravy má rovněž přispět tzv. mechanismus obligatorní legislativní revize, který je zakotven v čl. 69 NoSE a který stanoví, že *“nejpozději do pěti let po vstupu tohoto nařízení v platnost podá Komise Radě a Evropskému parlamentu zprávu o uplatňování tohoto nařízení a případně též návrhy na jeho změny (...).“*

Cíl a metoda práce

Tato práce se ve svém jádru zaměřuje na organizační strukturu evropské společnosti, která má své sídlo na území České republiky. V úvodu jsem se snažila nastínit některá z pozitiv možností volby mezi oběma systémy za současného kladení důrazu na monistický systém evropské společnosti, který je pro náš právní řád novem. Z toho však zároveň vyplývají i negativní stránky této úpravy, které nelze opomínat.

Po následující stručné charakteristice obou systémů organizace evropské společnosti a struktury jejích orgánů, bych ráda přešla k hlavní problematice. Je třeba zdůraznit, že podrobná analýza dualistického a monistického systému je velmi rozsáhlým tématem, které přesahuje možnosti této práce. Smysl je spíše nutné spatřovat v užším vymezení dané problematiky, která umožní rozbor vyvstávajících otázek více do hloubky a z několika možných úhlů pohledu.

Směšování vnitřních a vnějších vztahů, nejasné ohraničení kompetencí orgánů, rozsah vymezení pojmu obchodního vedení; toto jsou otázky, které si často pokládá nejen právní teorie, ale i praxe. Zejména pojem obchodního vedení není v českém právním řádu nikterak definován, proto jeho vágnost a subjektivní vnímání jsou častým

---

7 Viz. *Brandt, U.* Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). 2004, s. 3-5

předmětem sporů ohledně zasahování do vzájemných kompetencí. Tak se např. může stát, že o určité záležitosti rozhodne valná hromada, ačkoliv rozhodování o ní náleží do působnosti představenstva.

Výše uvedené je složitou otázkou nejen v oblasti českého práva obchodních společností, ale v důsledku Nařízením zavedené hierarchie norem, v důsledku níž nezůstává stranou ani národní akciové právo, se tím spíše týká i této. Vzhledem k tomu, že dualistický systém organizace společnosti je v tuzemsku znám, budu se v první řadě zabývat kompetencí orgánů v tomto systému za současné aplikace zásad českého práva obchodních společností, resp. českého akciového práva. Nelze však opomenout, že původ tohoto institutu spočívá v právu Evropského společenství a tudíž má specifickou povahu, což se v důsledku promítá i do způsobu interpretace norem národního práva. Ačkoliv je valná hromada v českém právu považována za nejvyšší orgán společnosti (§ 184 odst. 1 ObchZ) dovolím si nejprve vymezit funkce představenstva evropské společnosti jako statutárního orgánu a orgánu řízení společnosti stojícího “uprostřed hranic”.

Takto zjištěné poznatky se dále pokusím aplikovat na orgány monistického systému organizace společnosti. Zde je však celá situace dále zkomplikována postavením správní rady jako orgánu, který v sobě spojuje funkce řídicí i kontrolní a ustavením orgánu generálního ředitele (případně delegovaných generálních ředitelů), kterému náleží běžné obchodní vedení monistické evropské společnosti.

Při zpracování tématu se budu snažit využít předně logické metody práce, a to zejména indukce v protikladu k dedukci. S ohledem na specifickou povahu hierarchie norem se nelze vyhnout ani metodě systémové a vzhledem k určité blízkosti německého právního řádu se v některých sporných částech pokusím vymezit problematiku pomocí srovnání s právní úpravou německou, případně úpravou jiných států, čímž zakomponuji i metodu právní komparatistiky.

1. Systém Organizace společnosti

Podstatnou novotou zavedenou Nařízením pro členské státy Evropského společenství, a tedy i pro Českou republiku, je zakotvení možnosti výběru mezi dvěma

systemy organizace evropské společnosti, a to konkrétně mezi systémem *dualistickým* a systémem *monistickým*. Tento kompromis je výsledkem politických jednání při vytváření Nařízení. V jeho důsledku je členský stát, jehož právní řád neupravuje některý z těchto dvou systémů, povinen tuto regulaci provést.⁸

Dualistický systém se vyznačuje tím, že ve společnosti existuje kromě řídicího orgánu, který odpovídá za řízení společnosti, také orgán dozorčí, který má na starosti dohled a kontrolu řízení společnosti. Tento systém se vyskytuje kromě zemí, jako je např. Německo nebo Rakousko, rovněž v České republice. V Nařízení uvedený pojem řídicího orgánu tedy lze přirovnat k představenstvu jako statutárnímu orgánu v akciové společnosti podle českého práva a dozorčí orgán k dozorčí radě.

Monistický systém je rozšířen především v anglosaských zemích, ale rovněž je známý např. v Itálii, Švýcarsku či ve Francii, odkud při utváření pravidel čerpal i český zákonodárce.⁹ Spočívá v ustavení pouze jediného správního orgánu (v prováděcím zákoně nazýván správní radou) společnosti, ve kterém se snoubí jak funkce řídicí, tak funkce dohlížecí a kontrolní. Naše právní úprava dále předvídá institut generálního ředitele, případně delegovaného generálního ředitele. V prováděcím zákoně jsou regulovány dvě možnosti, přičemž volba mezi nimi musí být v souladu s § 35 odst. 2 ZoSE uskutečněna, za podmínek určených stanovami, správní radou. Lze tak volit mezi předsedou správní rady, který zároveň bude vykonávat i funkci generálního ředitele nebo naopak tyto dvě funkce od sebe oddělit a generálním ředitelem jmenovat jinou fyzickou osobu. Takto jmenovanému generálnímu řediteli, případně předsedovi-generálnímu řediteli, náleží funkce statutárního orgánu (čl. 26 odst. 2 ZoSE), kterou však současně plní i správní rada či delegovaný generální ředitel a zároveň mu připadne obchodní vedení společnosti (čl. 35 odst. 1 ZoSE).

1.1. Struktura SE

Centrální normou pro strukturu orgánů evropské společnosti je čl. 38 NoSE. Valná hromada akcionářů je Nařízením upravena v čl. 52 a násl. NoSE. Úpravu však rozhodně nelze považovat za vyčerpávající, proto bude nutné aplikovat pravidla hierarchie norem

---

⁸ K tomu viz. níže

⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o evropské společnosti, Zvláštní část, k § 26, parlamentní tisk 691/0, IV. Volební období PSP ČR; www.psp.cz

v souladu s ustanovením čl. 9 NoSE, který je právní vědou označován jako generální odkaz, případně na základě odkazů speciálních obsažených v textu Nařízení.¹⁰

V souladu s čl. 38 písm. b) NoSE má evropská společnost možnost volby mezi dvěma orgány, dozorčím a řídicím, nebo jedním orgánem správním, tedy mezi dualistickým a monistickým systémem, přičemž zvolený systém musí být vymezen ve stanovách. J. Dědič a P. Čech ve své publikaci k evropské akciové společnosti stanoví poměrně kategoricky, že pokud by stanovy takové určení neobsahovaly, byly by neplatné, nicméně volba nemusí být výslovná. Stačí, pokud dojde k ustavení konkrétních orgánů.¹¹

Jednou učiněnou volbu lze dle potřeby měnit, což vyplývá ze samotné možnosti změny stanov dle čl. 59 NoSE. Tato otázka se nachází ve výlučné působnosti valné hromady (čl. 52 písm. a) NoSE) a základem pro ni je právě čl. 38 písm. b) NoSE stanovící možnost výběru.¹²

V této souvislosti se dále nabízí otázka, zda lze formulaci tohoto článku považovat za umožnění obecné autonomie stanov. Tou by totiž mohlo být zajištěno, že v případě, kdy členský stát nepřijme potřebnou regulaci pro systém odlišný od systému, který má již upravený ve svém právním řádu, tedy Česká republika v tomto případě pro monistický systém, mohla by být úprava realizována samotnými stanovami evropské společnosti. Nicméně tato konstrukce je vyloučena zejména s ohledem na znění čl. 9 odst. 1 písm. b) NoSE a v jeho důsledku zavedené přísnosti stanov.¹³

V návaznosti na výše uvedené se lze pozastavit nad formulací obsaženou v čl. 39 odst. 5 NoSE a v čl. 43 odst. 4 NoSE. Obě normy stanoví, že pokud by v členském státě neexistovaly právní předpisy pro akciové společnosti se sídlem na jeho území, které by upravovaly jeden z obou výše charakterizovaných systémů organizace

---

10 G. Ch. Schwarz ve své publikaci rozlišuje mezi generálními a speciálními odkazovými normami. Za generální normu lze považovat zejména čl. 9 NoSE, avšak zároveň i čl. 15 NoSE, který se však použije na teprve vznikající společnost. Speciální odkazy se nacházejí na mnoha místech Nařízení (např. čl. 53 pro organizaci a průběh valné hromady a hlasování na ní). Uvnitř Nařízení se plně aplikuje zásada speciality.

11 *Dědič, J., Čech, P.* Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 367

12 Shodně *Schwarz, G. Ch.* SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar; s. 635

13 čl. 9 odst. 1 písm. b) „SE se řídí svými stanovami, pokud je to v tomto nařízení výslovně stanoveno“ K tomu *Schwarz, G. Ch.* SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar; odkazové normy s. 634, 635

evropské společnosti, a tedy mohly být podpůrně aplikovány na evropskou společnost, „**může**“ členský stát ve vztahu k evropské společnosti přijmout potřebná opatření. Většina odborné literatury pouze konstatuje, že členský stát má v takovém případě povinnost, tedy „**musí**“ přijmout potřebnou právní regulaci. Tento závěr zde nehodlám rozporovat a plně s ním souhlasím. Je však třeba objasnit tento přístup, neboť s ohledem na teoretické poznatky právní vědy by zde přicházelo v úvahu pouze tzv. zmocnění.¹⁴ Nicméně je nutné konstatovat, že tato povinnost vyplývá již z čl. 38 písm. b) NoSE, který stanoví právo volby,¹⁵ dále rovněž z čl. 68 odst. 1 NoSE, který stanoví členským státům povinnost přijmout veškerá vhodná opatření pro účinné uplatňování Nařízení a rovněž lze odkázat zejm. na čl. 10 SES, na základě kterého jsou členské státy ES povinny přijmout „*veškerá vhodná obecná i zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají z této smlouvy nebo jsou důsledkem činnosti orgánů Společenství. Usnadňují mu plnění jeho poslání. ...*“. Vzhledem ke skutečnosti, že mnohé členské státy nemají právní úpravu pro oba systémy organizace akciových společností, a výjimkou zde není ani Česká republika, vzniká zde povinnost k řádnému provedení sekundárního právního předpisu Evropského společenství tak, aby byla umožněna volba zakotvená v čl. 38 písm. b) NoSE. Pokud by však právní úprava pro jeden ze systémů nebyla vytvořena a následně přijata, bylo by pravděpodobně možné, s ohledem na hierarchii norem, přejít rovnou k národním právním předpisům. Nicméně faktem zůstává, že oba systémy spočívají na odlišné bázi a tudíž by zde mohla vzniknout rozsáhlá právní nejistota, která by mohla vést až k odmítnutí právně neregulovaného systému samotnými právními subjekty. Kromě porušení Smlouvy o Evropském společenství by to mělo neblahé následky i pro samotný členský stát, neboť by to značně komplikovalo jeho pozici v soutěži jednotlivých právních řádů se všemi výše nastíněnými důsledky.

1.1.1. Právní úprava organizační struktury SE

Organizační struktura SE je upravena v Hlavě III. NoSE a zabírá jeho podstatnou část. Kromě základního bodu úpravy, kterým je již výše podrobněji rozebraný

---

14 G. Ch. Schwarz ve své publikaci kromě odkazových norem na národní akciové právo rozlišuje rovněž tzv. zmocnění a příkazy. Zmocnění obsahují většinou formulaci „členský stát může“ a dává tím členskému státu možnost volby, zda potřebnou regulaci provede či nikoliv. Oproti tomu příkaz je většinou formulován frází „členský stát přijme“ atd. Příkaz stanoví členskému státu povinnost k přijetí stanovené úpravy.

15 Např. Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar; komentář k čl. 39 NoSE, odst. 42

čl. 38 NoSE, jsou dále jednotlivá ustanovení rozdělena do oddílů. Oddíl 1. obsahující ustanovení čl. 39 – 42 NoSE se zabývá dualistickým systémem, monistický systém je upraven v oddílu druhém NoSE a jeho člancích 43 – 45. Obou systémů se týká rovněž oddíl 3., který stanoví společná pravidla pro oba systémy. Valné hromadě jako nejvyššímu orgánu společnosti je věnován oddíl 4. zahrnující čl. 52 – 60 NoSE.

Ačkoliv se počet ustanovení v rámci Nařízení může zdát celkově rozsáhlý, ve výsledku tomu tak není a doplnění bude muset proběhnout na úrovni národních právních řádů, resp. na úrovni právního řádu České republiky.

Je však třeba poukázat na skutečnost, že vzhledem k již existující úpravě dualistického systému v českém právním řádu, není náš zákonodárce oprávněn přijímat speciální právní úpravu odlišnou od té, která platí pro akciové společnosti na našem území v souladu s čl. 39 odst. 5 NoSE, ledaže by takové zmocnění bylo obsaženo přímo v některé z norem Nařízení (např. čl. 39 odst. 4 NoSE). Jinak se úprava dualistického systému řídí odkazy na národní akciové právo, případně skrze zmocnění tímto národním akciovým právem.¹⁶

Oproti tomu pro monistický systém, jako systém českému právnímu řádu neznámý, má zákonodárce možnost vytvářet specifická pravidla tak, aby zajistil funkčnost nového systému (čl. 43 odst. 4 NoSE).¹⁷

Prováděcí zákon realizuje zmocnění daná mu Nařízením v této oblasti ve své Hlavě VI., nazvané „*Struktura evropské společnosti*“. Dualistickému systému jsou s ohledem na možnost subsidiárního použití stávající národní právní úpravy věnovány pouze tři paragrafy (§§ 23-25), tedy díl 1. K monistickému systému bylo třeba přistupovat podrobněji, proto §§ 26-42 mají snahu být relativně komplexní, nicméně i zde bude třeba podpůrně aplikovat národní akciové právo.

K vyjasnění pojmů a ke sladění terminologie Nařízení s českým akciovým právem,¹⁸ tu slouží § 4 ZoSE¹⁹, který tímto nabývá na významu, a který tak při aplikaci

---

16 Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar; komentář k čl. 38 NoSE, odst. 37 a násl.

17 Tamtéž

18 Jak uvádí důvodová zpráva k návrhu zákona o evropské společnosti, Zvláštní část, k § 4, parlamentní tisk 691/0, IV. volební období PSP ČR; www.psp.cz

19 Hejda, J. Evropská společnost - I. Právní rádce, 2005, č.9

na monistický systém ve svém důsledku vylučuje použití čl. 9 odst. 1) písm. c) lit. ii NoSE.²⁰

2. Působnost orgánů evropské společnosti

Pojem působnosti orgánů společnosti již svou judikaturou vymezil Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 11. dubna 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99,²¹ podle kterého se při stanovení působnosti orgánů společnosti jedná o „*vymezení okruhu otázek, které je tento orgán oprávněn projednat a rozhodnout o nich.*“ I když se tento judikát zabývá působností valné hromady, lze ho vztáhnout obecně na pojem působnosti všech orgánů společnosti. Ve své úvaze Nejvyšší soud dále pokračuje, když říká, že „*každý orgán je oprávněn se zabývat jen otázkami, které spadají do jeho působnosti.*“

Takto uvedené vymezení působnosti orgánů společností v českém právním řádu bude nadále stěžejní i pro další závěry učiněné v souvislosti s pokusem stanovit určité hranice mezi kompetencemi jednotlivých orgánů evropské společnosti.²²

---

²⁰ § 4 ZoSE

(1) (...)

(2) Má-li být na evropskou společnost, která má nebo bude mít monistickou strukturu, použit právní řád České republiky a tento zákon v hlavě VI dílu 2 neobsahuje zvláštní pravidla pro monisticky organizovanou společnost, platí podle okolností pro předsedu správní rady, který je generálním ředitelem, nebo pro generálního ředitele, popřípadě pro delegovaného generálního ředitele, ustanovení obchodního zákoníku týkající se představenstva akciové společnosti a pro správní radu platí ustanovení obchodního zákoníku týkající se dozorčí rady akciové společnosti nebo představenstva akciové společnosti v závislosti na povaze a působnosti těchto orgánů.

(3) Má-li být na evropskou společnost, která má nebo bude mít monistickou strukturu, použit právní řád České republiky v záležitostech, kdy působnost ve stejné věci je ve společnosti s dualistickou strukturou rozdělena mezi představenstvo a dozorčí radu, a tento zákon v hlavě VI dílu 2 neobsahuje zvláštní pravidla pro monisticky organizovanou společnost, platí pro předsedu správní rady, který je generálním ředitelem, nebo pro generálního ředitele, popř. pro delegovaného generálního ředitele ustanovení obchodního zákoníku týkající se představenstva akciové společnosti a pro správní radu platí ustanovení obchodního zákoníku týkající se dozorčí rady akciové společnosti.

²¹ Publikováno ve Sb. rozh. č. 24/2001

²² Jsem toho názoru, že pokud budou aplikovány normy českého akciového práva, bude zároveň nutné vykládat je v souladu s jejich interpretací českou teorií a praxí. Je však třeba vždy zvažovat tzv. SE-specifický výklad, neboť evropská společnost je institutem supranacionální povahy a její základ spočívá v sekundárních normách práva Evropského společenství. Vždy je nutné pomýšlet na skutečnost, že hlavním cílem Nařízení, je utvoření funkčního institutu evropské společnosti. To by měla podpořit i v právu Evropského Společenství široce uplatňovaná doktrína „*effet utile*“, jejímž cílem je především zajištění funkčního právního systému. Tím, že je Nařízení založeno na bázi odkazů na národní právní řády, nelze než zajistit tuto funkčnost aplikací stejných pravidel. Pro tento argument slouží i zákaz diskriminace evropské společnosti, který je zakotven v čl. 10 NoSE. Rovněž se plně ztotožňuji s většinovým stanoviskem, které obhájuje dynamickou povahu odkazů, tedy nutnost aplikovat národní právo v jeho aktuálním znění, a to nejen ve vztahu k právním předpisům, ale i s ohledem na vývoj v oblasti judikatury.

2.1. Působnost orgánů v dualistickém systému organizace evropské společnosti

2.1.1. Působnost představenstva

Představenstvo²³ dualistického systému organizace evropské společnosti dle znění čl. 39 odst. 1 NoSE odpovídá za řízení SE. Otázku řízení SE dále čl. 39 odst. 1 ve své větě 2. rozšiřuje a umožňuje členským státům stanovit, že generální ředitel, nebo generální ředitelé, odpovídají za běžné každodenní vedení společnosti za stejných podmínek, jaké platí pro akciové společnosti se sídlem na jeho území. Tohoto zmocnění však Česká republika nemohla využít, neboť takovéto přenesení odpovědnosti české akciové právo neumožňuje.

2.1.1.1. Pojem „řízení SE“ a jednání navenek jménem evropské společnosti

Pojem „řízení SE“ není v samotném Nařízení nikterak definován. S ohledem na zakotvení takto vymezené působnosti přímo na úrovni Nařízení, tedy v rovině sekundárního práva Evropského Společenství, však tento pojem bude nutné vyložit konformně s evropským právem. V tomto ohledu lze zaznamenat souhlasné tendence zejména v německé právní teorii.²⁴ Ta si pod pojmem „řízení SE“ představuje pouze řízení v užším smyslu, tedy interní organizaci. Řízení v širším slova smyslu by zde zahrnovalo i jednání jménem společnosti navenek, což je s ohledem na znění čl. 39 odst. 1 věty 1. NoSE vyloučeno, neboť taková působnost zde nebyla evropským zákonodárcem zahrnuta na rozdíl od jiného institutu evropského práva obchodních společností, evropské družstevní společnosti. Jedná se zde konkrétně o ustanovení čl. 37 odst. 1, Nařízení Rady č. 1435/2003, o statutu Evropské družstevní společnosti (dále jen „SCE“), který ve své větě 1. stanoví, že „*řídící orgán odpovídá za řízení SCE a zastupuje ji při jednání s třetími osobami a před soudem.*“ Z toho lze dovodit, že kdyby evropský zákonodárce zamýšlel přiřknout řídicímu orgánu dualistické evropské

---

23 Nařízení využívá terminologie „řídící orgán“; dle prováděcího zákona „představenstvo“

24 Shodně k pojmu řízení a jeho evropskému pojetí Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 427-430, Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 642-648, Manz, G., Mayer, B., Schröder, A. Europäische Aktiengesellschaft SE, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2005, komentář k čl. 39, odst. 1-16

společnosti, tedy v našem případě představenstvu, i tuto působnost, učinil by tak výslovně.

Hlavním úkolem představenstva evropské společnosti je tedy řízení společnosti. G. Ch. Schwarz ve svém komentáři²⁵ říká, že až na informační povinnost zakotvenou v čl. 41 odst. 1 NoSE a z ní odvoditelnou působnost k plánování do budoucna, není v Nařízení obsah „řízení SE“ dále rozveden.

Na druhou stranu však nelze působnost představenstva evropské společnosti ohraničit pouze na oblast Nařízení. To lze tvrdit s odvoláním na znění čl. 52 NoSE, který vymezuje okruh působnosti pro valnou hromadu, a který mimo jiné stanoví, že valná hromada rozhoduje o záležitostech, pro něž svěřují pravomoc valné hromadě akciové společnosti řídicí se právem členského státu, ve kterém se nachází sídlo evropské společnosti, buď právní předpisy tohoto členského státu, nebo stanovy evropské společnosti v souladu s nimi. Skrze tento speciální odkaz se do oblasti působnosti orgánů evropské společnosti dostává i působnost vymezená pro orgány národních společností.

K jednání jménem evropské společnosti navenek jsem výše uvedla, že tato část působnosti nespadá pod pojem „řízení SE“ tak, jak je zakotven v čl. 39 odst. 1 NoSE. Nařízení nechává tuto otázku neupravenou a bude tedy nutné aplikovat národní úpravu v souladu s generální odkazovou normou čl. 9 odst. 1 písm. c) NoSE.

Lze tedy učinit závěr, že koncepce působnosti představenstva evropské společnosti zde bude více méně shodná s koncepcí působnosti orgánů české akciové společnosti. Představenstvo evropské společnosti je jejím statutárním orgánem, který odpovídá za řízení SE a jedná jejím jménem. Rozhoduje o všech záležitostech, které nejsou svěřeny žádnému jinému orgánu, a to na úrovni Nařízení či zákonných ustanovení českého právního řádu, popř. stanov.

K formulaci, která uvádí, že představenstvo je statutárním orgánem, jenž „řídí činnost společnosti“ a jedná jejím jménem, a která je přímo zakotvena v § 191 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“), se vyjadřuje Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 28. června 2007,

---

²⁵ Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 642-648

sp. zn. 30 Cdo 665/2006, když říká, že „v dovětku o tom, že představenstvo *řídí činnost společnosti*“, je formulováno jeho oprávnění rozhodovat, jeho spolupůsobení při vytváření vůle právnické osoby, jež je poté projevována navenek právě v právních úkonech prostřednictvím zmíněného jednatelského oprávnění.“

2.1.1.2. Výklad pojmu „řízení SE“ v souladu s evropským právem

Jak jsem již výše poznamenala, není pojem „řízení SE“ v samotném Nařízení nikterak blíže specifikován. Lutter, Hommelhof ve svém komentáři k Nařízení²⁶ tento pojem vykládají v „souladu s evropským právem“ tak, že považují „řízení SE“ za vedení podniku jako určitou část celkového řízení evropské společnosti a dále sem zahrnují řadu dalších činností, které k vedení podniku patří, ale nejsou výslovně přiděleny jinému orgánu společnosti. Takováto definice pojmu „řízení SE“ vytváří celkem širokou oblast působnosti představenstva evropské společnosti, nicméně již není blíže uvedeno, proč právě tento výklad považují autoři citované publikace za konformní s evropským právem.

Co se týče evropského pojetí „řízení SE“, je třeba vycházet především z problematiky správy a řízení, tedy tzv. corporate governance. Touto problematikou se sice zabývá i Evropská unie, která pro tuto oblast přijala Akční plán²⁷ a následně ustavila skupinu nevládních odborníků, kteří se zabývají otázkou corporate governance, avšak bližší vymezení pojmu „řízení společnosti“ zatím nebylo učiněno. Mezinárodní standardy správy a řízení společností byly v České republice implementovány v rámci Kodexu správy a řízení (dále jen „Kodex“).²⁸ Komise pro cenné papíry, která byla iniciátorem tohoto Kodexu, vycházela při jeho vytváření z principů Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.²⁹ Příloha č. 3. Kodexu se zabývá představenstvem společnosti. Při vymezení působnosti představenstva je zde stanoveno, že *„představenstvo je odpovědné za provozní řízení společnosti i za její dlouhodobé strategické směřování“*. Takto vytyčenou tezi blíže rozvádí: *„Z celkového pohledu představenstvo odpovídá za: definování strategických cílů a koncepcí společnosti, jmenování vrcholného managementu společnosti, sledování a hodnocení pokroku při*

---

26 Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 427-430

27 Akční plán Evropské komise týkající se modernizace práva společností a efektivnějšího řízení podniků v Evropské unii

28 <http://www.mpo.cz/dokument2566.html>

29 OECD

dosahování stanovených cílů a v dodržování vytčené strategie, skládání účtů z činnosti společnosti a z její finanční situace dozorčí radě a akcionářům na valné hromadě.“

2.1.1.3. Pojem „řízení SE“ v porovnání s pojmem „obchodní vedení“

Pojem „řízení SE“, jak byl výše nastíněn, by teoreticky bylo možné přirovnat k pojmu „obchodní vedení společnosti“, se kterým pracuje český právní řád, neboť česká právní teorie a praxe tento pojem převážně vykládá jako řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.³⁰ Nicméně i zde je nutné poznamenat, že ohledně tohoto pojmu nepanuje mezi odbornou veřejností jednota.

Někteří teoretici vymezují obsah zkoumaného pojmu značně široce, např. J. Dědič, I. Štenglová, P. Čech, R. Kříž³¹ definují obchodní vedení akciové společnosti jednak jako rozhodování ve věcech akciové společnosti a jednak další činnosti při řízení společnosti. Oproti tomu J. Dědič ve svém komentáři k obchodnímu zákoníku³² tento pojem zahrnuje do celkové vnitřní působnosti představenstva, kterou dále diferencuje na obchodní vedení a řádné vedení účetnictví, svolávání valné hromady, zabezpečování jejího průběhu, schvalování volebního řádu a organizace voleb a odvolávání členů dozorčí rady zaměstnanci akciové společnosti nebo voliteli.

Podrobnější a ucelenější vysvětlení pojmu „obchodního vedení“ nalezneme ve výsledcích činnosti českých soudů. V rozhodnutí ze dne 25. srpna 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003 se ještě Nejvyšší soud ČR odvolává na definici vymezenou I. Štenglovou, S. Plívou, M. Tomsou a kol. v jejich komentáři,³³ kde je „obchodní vedení“ považováno za *„řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.“* Více do podrobností však již zachází např. Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 18. března 2005, č.j. 4 Afs 24/2003 – 81, který „obchodní vedení“ charakterizuje jako

---

30 Blíže k tomu Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání.

Praha: C.H.Beck, 2006, s. 307; s odvoláním na tuto publikaci Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 25. 8. 2004, sp.zn. 29 Odo 479/2003

31 Dědič, J., Štenglová, I., Čech P., Kříž R. Akciové společnosti. 6., přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 474,475

32 Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník – komentář. díl III., Praha: Polygon, 2002, s. 3379

33 Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 419 - 420

„průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních, finančních aj. otázkách běžného života. ...“. V rozhodnutí ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, tentokrátě tedy v trestní věci, zase Nejvyšší soud ČR uvádí, že *„pod pojem obchodního vedení se zpravidla zahrnuje organizace a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama, vedení účetnictví apod., jakož i rozhodování o podnikatelských záměrech.“* Významným je dále rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. října 2005, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005, které „obchodní vedení“ definuje jako *„řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její každodenní podnikatelské činnosti.“* Z názorů vyjádřených nejvyššími instancemi českého soudnictví je tedy možno učinit závěr, že do obchodního vedení nelze zahrnout to, co by překračovalo kritérium průběžnosti, pravidelnosti, každodennosti.

Srovnáme-li oba dva pojmy „řízení SE“ a „obchodní vedení“ podle českého práva, dojdeme k závěru, že je nelze postavit na stejnou úroveň a přiřadit jim totožný význam. Spíše lze učinit závěr, že pojem „řízení SE“ bude pojmu „obchodní vedení“ nadřazený a tento bude jeho součástí. Tuto tezi zároveň podporuje znění čl. 39 odst. 1 věty 2. NoSE, který ve svém důsledku vyčleňuje z oblasti „řízení SE“, tak jak je uchopena čl. 39 odst. 1 větou 1. NoSE, tzv. „běžné každodenní vedení“ společnosti. V souladu s výše učiněnými závěry bych pojem „obchodní vedení“ spíše srovnala s pojmem „běžné každodenní vedení“, tak jak je zakotven v čl. 39 odst. 1 větě 2. Z tohoto srovnání lze vyvodit důsledek, který spočívá v použití právní úpravy „obchodního vedení“ v českém akciovém právu.

2.1.1.4. Definice pojmu „řízení SE“

V souladu s výše uvedenými tezemi bych osobně vymezila pojem „řízení SE“ jako rozhodování o všech důležitých a významných záležitostech, týkajících se orientace společnosti, jejího strategického směřování a fungování, které nejsou svěřeny do působnosti žádnému jinému orgánu společnosti.

2.1.1.5. Řízení SE jako součást vnitřní působnosti představenstva evropské společnosti

Dle výše uvedeného vymezuje samotné Nařízení v čl. 39 odst. 1 působnost představenstva evropské společnosti tak, že do ní svěřuje řízení SE, které v sobě jako podmnožinu skrývá i běžné každodenní vedení společnosti, resp. obchodní vedení. Nicméně mám za to, že tento pojem nelze vykládat jako veškerou vnitřní působnost představenstva evropské společnosti, neboť otázka vnitřní působnosti představenstva evropské společnosti na úrovni Nařízení není uzavřena, o čemž svědčí nutnost navázání českého akciového práva i v této oblasti na základě vymezení působnosti valné hromady v čl. 52 NoSE. Další působnost je tedy možné dovodit z ustanovení obchodního zákoníku, případně jiných zákonů obsahujících normy, které se vztahují na akciové společnosti podle českého práva. Působnost na úrovni Nařízení lze rovněž dovozovat z čl. 41 NoSE a zde zakotvené informační povinnosti, jak jsem již zmínila výše.

Českou právní vědou, ale i judikaturou je z pojmu obchodního vedení vyčleněno např. svolání valné hromady, či oznámení o přijetí usnesení valné hromady. To Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 5.4.2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006 odůvodňuje tím, že se tyto činnosti nedotýkají každodenní podnikatelské činnosti společnosti a směřují k výkonu práv společníků. Tím, že směřují právě k výkonu práv společníků, je dle mého názoru nebude možné zařadit ani do oblasti řízení SE v souvislosti se shora uvedeným pokusem o definici tohoto pojmu. Nicméně je lze rovněž zahrnout do, v tomto důsledku, nadřazeného pojmu vnitřní působnosti představenstva. Takovému členění činí i J. Dědič, jehož názor na obchodní vedení jsem prezentovala výše.

2.1.1.6. Odpovědnost představenstva za řízení SE

Problém rovněž tvoří samotné znění čl. 39 odst. 1 věty 1., který doslovně stanoví, že řídicí orgán **odpovídá za řízení SE**. J. Dědič, P. Čech ve své publikaci³⁴ z této formulace dovozují, že „*nikdo nemůže dávat představenstvu pokyny týkající se řízení společnosti, pokud to nařízení o SE výslovně nedovoluje*“. S tím však ve svém komentáři k Nařízení vyslovuje nesouhlasné stanovisko G. Ch. Schwarz³⁵, ke kterému

---

34 Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 323

35 Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 646-648

se následně připojuje i Lutter, Hommelhoff³⁶, ačkoliv znění německé verze Nařízení by k tomuto pojetí bylo nejbližší, neboť obsahuje slovní spojení „in eigener Verantwortung“, které tak odpovídá § 76 odst. 1 AktG.³⁷ G. Ch. Schwarz však za odpovědnost podle čl. 39 odst. 1 považuje pouze odpovědnost jednotlivých členů představenstva evropské společnosti za „chyby v rámci řízení SE“.³⁸ Svůj postoj odůvodňuje předně ustanovením čl. 39 odst. 1 věty 2., které zmocňuje členský stát k přenesení odpovědnosti za běžné každodenní vedení společnosti na generálního ředitele. To by však vedlo k určité dvojí úrovni nezávislosti na pokynech ostatních orgánů evropské společnosti. Žádný z těchto orgánů, zejména představenstvo, by tak nebyl oprávněn udělovat pokyny takto ustavenému generálnímu řediteli, či generálním ředitelům a nikdo by rovněž nebyl oprávněn udílet pokyny samotnému představenstvu ohledně působnosti k řízení evropské společnosti.

Mám za to, že vykládat ustanovení, že „řídící orgán odpovídá za řízení SE“ jako zákaz dávat pokyny představenstvu ohledně řízení SE, by se rovněž dostalo do rozporu s některými základními zásadami, které vyplývají již z primárního práva evropského společenství. Jedná se zde konkrétně o zásadu subsidiarity, která je zakotvena v čl. 5 al. 2 SES, a zásadu proporcionality obsaženou v čl. 5 al. 3 SES. Obě dvě zásady jsou následně vyjádřeny i v preambuli samotného Nařízení jako tzv. úvahový důvod³⁹ č. 29. Zásada subsidiarity spočívá v oprávnění Společenství činit pouze taková opatření, jejichž cílů bude dosaženo lépe právě na úrovni Společenství nežli na úrovni členských států. Na tomto místě dochází následně k navázání zásady proporcionality, v důsledku které nemůže být překročen rámec toho, co je pro dosažení těchto cílů nezbytné. V souvislosti s právě uvedeným je třeba zmínit, že úprava udílení pokynů v rámci „obchodního vedení“ se v jednotlivých členských státech může odlišovat. Lze zmínit například kompetenci valné hromady, zakotvenou v belgické úpravě akciových společností,⁴⁰ spolupůsobit z titulu jakési všeobecné příslušnosti při „obchodním

---

36 Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 427-430

37 Akciový zákon

38 Volný překlad; Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 647

39 Volný překlad pojmu „Erwägungsgrund“ vyjadřovaný často německou literaturou zabývající se výkladem Nařízení

40 Naamloze Venootschap (N.V.), Société Anonyme, S.A.

vedení“, které obecně náleží správnímu orgánu. V Dánsku je dokonce dozorčí rada oprávněna k ukládání pokynů představenstvu.⁴¹

Pokud bychom tedy z odpovědnosti, o které hovoří věta první čl. 39 odst. 1 NoSE dovodili nemožnost udělovat představenstvu pokyny, byly by tím popřeny výše uvedené zásady, nemluvě o zákazu diskriminace obsaženého v čl. 10 NoSE. Došlo by tím k negaci principů rozdělení kompetencí v některých členských státech Společenství, které často bývá základním stavebním kamenem pro úpravu akciových společností v daném členském státě. Skutečnost, že Nařízení evidentně ani nemá za cíl tyto principy měnit, lze vyčíst zejména z povahy samotného Nařízení, které je pouze rámcovou úpravou a ve zbytku odkazuje na národní právní řády. Blíže k možnosti, resp. nemožnosti udílení pokynů představenstvu evropské společnosti viz. kapitola 2.1.2.7., která se zabývá vzájemným vztahem valné hromady a představenstva evropské společnosti.

Takovýmto odůvodněním lze rovněž odpovědět na otázku, proč čl. 43 odst. 1 věta první NoSE rovněž nezakotvuje odpovědnost správního orgánu za řízení SE. Do tohoto pojmu totiž spadá i funkce dohlížecí a kontrolní (viz. níže). Vymezení odpovědnosti za výkon působnosti správního orgánu tak bude ponecháno v souladu se zněním čl. 51 NoSE na akciovém právu členských států, neboť úprava se může odlišovat.

2.1.1.7. Přenesení výkonu působnosti představenstva evropské společnosti

Představenstvo evropské společnosti odpovídá za řízení SE. To ale neznamená, že je musí realizovat samo. V praxi obvykle dochází k tomu, že představenstvo pověří výkonem části své působnosti jen některé své členy, případně osoby stojící vně představenstva, tzv. management. Rovněž by bylo možné zřídit speciální orgán, na který bude výkon působnosti přenesen.⁴² Nicméně jak již bylo uvedeno výše, v důsledku takového přenesení výkonu působnosti se nelze zbavit odpovědnosti. Tento závěr odůvodňuje nejen samotná formulace věty první čl. 39 odst. 1 NoSE, nýbrž i výše uvedené vymezení pojmu „řízení SE“. Analogicky lze vycházet i z judikatury

---

41 *Brandt, U.* Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 72 - 85

42 *Řeháček, O.* Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. Bulletin advokacie, 2008, č. 5

Nejvyššího soudu ČR, konkrétně z rozhodnutí ze dne 24. března 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005, ze kterého lze dovodit, že představenstvo evropské společnosti jako orgán společnosti, který rozhoduje o všech záležitostech, které nejsou vymezeny žádnému jinému orgánu SE, a to na úrovni Nařízení či zákonných ustanovení českého právního řádu, popř. stanov SE, odpovídá za své rozhodnutí, jímž přeneslo část výkonu své pravomoci na jinou osobu, „a to především za výběr takové osoby s ohledem na její odborné schopnosti, znalosti a způsobilost svěřené úkoly řádně plnit“. Z důvodu regulační otevřenosti Nařízení jsem toho názoru, že zde bude možné aplikovat i ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ, o kterém se zmiňuje výše uvedený judikát, a který stanoví požadavek na výkon funkce v představenstvu s péčí řádného hospodáře, z něhož Nejvyšší soud ČR vyvozuje povinnost ke kontrolní činnosti takto svěřených úkolů. Tento požadavek tak vede k tomu, „aby každý z členů představenstva zajistil, aby činnosti, které jsou vykonávány či zajišťovány představenstvem, byly prováděny s dobrou péčí, tedy ku prospěchu společnosti tak, aby nebyly poškozovány zájmy společnosti a jejích akcionářů, ale naopak, aby pro ni byly přínosné.“

Přenesením části působnosti může např. vzniknout funkce generálního ředitele. Nejde však o generálního ředitele dle čl. 39 odst. 1 věty 2. NoSE. Nebude tedy v postavení orgánu společnosti, nýbrž pouze zaměstnancem. Odpovědnost za výkon své funkce bude nést z titulu pracovněprávního vztahu ke společnosti, pokud však nebude tzv. faktickým vedoucím dle § 66 odst. 6 ObchZ.⁴³

V praxi často dochází k situaci, kdy funkce generálního ředitele splývá současně s funkcí člena představenstva. Vzhledem ke kumulaci funkcí je třeba rozhodnout, co bude tato osoba vykonávat jako generální ředitel na základě pracovněprávního vztahu, a co bude tato osoba vykonávat jako pověřený člen představenstva na základě vztahu upraveného obchodním zákoníkem. Tyto dvě situace nelze zaměňovat. Pod pojem „pověřený člen představenstva“ spadají dále takové případy, kdy představenstvo společnosti pověří některého člena představenstva zabezpečením určité části působnosti představenstva společnosti, např. v oblasti personální. Jedná se o tzv. „rozdělení sektorů“.⁴⁴ Z vnitřních předpisů společnosti (např. z jednacího řádu představenstva) i z

---

43 Shodně Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 323

44 Řeháček, O. Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. Bulletin advokacie, 2008, č. 5

úkonů představenstva by tak mělo být jednoznačně známo, které části řízení představenstvo činí samo či prostřednictvím svých členů a které deleguje na management.⁴⁵ Tato otázka je významná nejen s ohledem na problematiku vnitřních a vnějších vztahů společnosti, nýbrž rovněž s ohledem na často diskutovanou otázku nemožnosti výkonu činnosti statutárního orgánu v pracovním poměru.

Není výjimkou ani další liniové členění a vznik dalších pozic vedoucích zaměstnanců, k čemuž bude docházet zejména v závislosti na růstu podniku. Představenstvo jako celek tak může nést například pouze odpovědnost za určitou oblast působnosti, například za výše uvedený personální sektor, přičemž vytváření personální politiky bude svěřeno do rukou osoby, která k výkonu této funkce má odborné předpoklady, např. personálnímu řediteli, který může být osobou nadřízenou.⁴⁶

2.1.1.8. Rozhodování představenstva evropské společnosti ve věcech vnitřní působnosti

Úprava usnášedíschopnosti a rozhodování představenstva je zakotvena v čl. 50 NoSE, tedy na úrovni samotného Nařízení. Uvedené ustanovení se použije v případě, že Nařízení nebo stanovy nestanoví jinak. Nařízení se na žádném jiném místě od zkoumané regulace neodchyluje, proto bude možné upravit tuto otázku odchylně na úrovni stanov v souladu s čl. 9 odst. 1 písm. b) NoSE. Vzhledem ke stupni této úpravy a k celkové komplexnosti dojde k vyloučení aplikace národního právního řádu. Stranou tu zůstane zejména § 194 odst. 3 ObchZ. Otázkou zůstává, zda je úprava natolik komplexní, aby z ní mohlo být dovozeno, že vylučuje některé povinné náležitosti stanov tak, jak je zakotvuje obchodní zákoník. Jedná se konkrétně o § 173 odst. 1 písm. g) ObchZ, který kromě jiného určuje za povinnou náležitost stanov i způsob rozhodování. Je zřejmé, že úprava, kterou obsahuje Nařízení je dispozitivní povahy. Dle znění předmětného čl. 50 NoSE je při vytváření stanov daná možnost výběru zakotvit odlišný způsob rozhodování právě ve stanovách, nebo použít subsidiární úpravu. Jsem tedy toho názoru, že způsob rozhodování orgánů není obligatorní náležitostí stanov evropské společnosti.

---

45 Shodně Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 729

46 Více Kasper, H., Mayrhofer, W. Personální management Řízení Organizace, Praha: LINDE nakladatelství, 2007, s. 343, 344

Ustanovení čl. 50 odst. 1 písm. a) NoSE vyžaduje pro usnášeníschopnost představenstva evropské společnosti přítomnost nebo zastoupení nejméně poloviny jeho členů. Zvláštnost tohoto ustanovení v porovnání k tuzemské právní úpravě spočívá v možnosti zastoupení jednotlivých členů představenstva. Tím dochází k odklonu od osobního výkonu funkce. V naší právní úpravě vyplývá tato zásada z ustanovení § 66 odst. 2 věty 2. ObchZ, které stanoví, že závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy.

Stejný názor vyjadřující možnost zastoupení jednotlivých členů zastávají i němečtí teoretici.⁴⁷ Lutter, Hommelhof se ve svém komentáři dokonce snaží o vyslovení definice pojmu „Vertretung“ neboli zastoupení, a to v evropském smyslu. Zastoupení je tak třeba rozumět jako „každé jednání, které umožňuje nepřítomnému členovi odevzdání hlasu, který prokazatelně spočívá na tvorbě jeho vlastní vůle. (...) Pojem zastoupení avšak implikuje, že za nepřítomnou osobu je přítomná jiná osoba.“⁴⁸

V návaznosti na usnášeníschopnost je pod písm. b) čl. 50 odst. 1 NoSE upraveno rozhodování, které se děje většinou přítomných nebo zastoupených členů.

Odchylná úprava obsažená ve stanovách může spočívat například v požadavku, na základě kterého bude představenstvo evropské společnosti usnášeníschopné, pokud se sejdou všichni jeho členové. To bych však neviděla jako příliš vhodné řešení, neboť se může stát, že funkce některého člena představenstva skončí a na jeho místo nebude jmenován člen nový. Bude tak ochromena činnost společnosti a schopnost představenstva plnit své funkce. Nicméně Nařízení samo obsahuje pro takoveto situace celkem účinný mechanismus zakotvený v čl. 39 odst. 3 NoSE, který povoluje dozorčí radě evropské společnosti jmenovat jednoho ze svých členů, aby jednal jako člen řídicího orgánu v případě, že toto místo není obsazeno.⁴⁹

Rozhodování může být zase vázáno na určitou kvalifikovanou většinu, ne pouze na jednoduchou, která je upravena Nařízením. Je rovněž možné stanovit různé většiny pro různé druhy rozhodování. To je však vhodné jen za předpokladu, že druhy

---

47 Schwarz, G. Ch., SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 891

48 Lutter, M., Hommelhoff, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 668

49 Pozn. ČR využila zmocnění k omezení doby, po kterou může člen dozorčí rady jednat jako člen představenstva v § 24 ZoSE

rozhodování, spolu s požadavkem většiny potřebné k přijetí rozhodnutí, budou ve stanovách blíže vymezeny.

Jsem přesvědčena, že úprava rozhodování je upravena natolik komplexně, že dojde i k vyloučení § 66 odst. 4 ObchZ jako celku, tzn. bez možnosti písemného hlasování nebo hlasování pomocí prostředků sdělovací techniky mimo zasedání orgánu, pokud s tím souhlasí všichni členové. To však nebrání zakomponování této úpravy do stanov společnosti v souladu s čl. 50 odst. 1 NoSE.

Je však nutné zdůraznit, že takto charakterizované rozhodování je možné pouze ve vztazích směřujících dovnitř společnosti. Nemá tedy povahu právního úkonu, neboť spočívá pouze v utváření vůle SE jako právnické osoby,⁵⁰ přičemž právní úkon spočívá teprve v takovém jejím projevu navenek, který směřuje ke vzniku, změně nebo zániku subjektivních práv a právních povinností.⁵¹

2.1.1.9. Vnější působnost představenstva evropské společnosti

Celková vnitřní působnost představenstva evropské společnosti spočívá především v oprávnění rozhodovat o všech záležitostech společnosti, které nejsou vymezeny žádnému jinému orgánu, a to na úrovni Nařízení či zákonných ustanovení českého právního řádu, popř. stanov. Spolupůsobí tak při vytváření vůle evropské společnosti. Takto vytvořená vůle poté obvykle bývá projevena navenek, tzn. ve vztazích se třetími osobami. Takováto působnost se nazývá působností vnější. V souladu s výše nastolenými tezemi bude tato působnost představenstva evropské společnosti upravena shodně se současnou úpravou v tuzemském právním řádu, která se použije na akciové společnosti.

2.1.1.9.1. Jednání jménem evropské společnosti

Představenstvo evropské společnosti je v souladu se zněním § 191 odst. 1 ObchZ statutárním orgánem společnosti. Jeho oprávnění jednat jménem společnosti vyplývá z § 13 odst. 1 ObchZ, který říká, že právnická osoba jedná statutárním orgánem. Takové jednání je přímým jednáním společnosti, tzn. že právní úkony učiněné představenstvem

---

⁵⁰ Evropská společnost je právnickou osobou v souladu s čl. 1 odst. 3 NoSE, případně § 56 odst. 1 ObchZ

⁵¹ *Gerloch, A.*, Teorie práva. 2. vydání. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001, s. 141

jsou právními úkony společnosti.⁵² To, že jednání statutárního orgánu společnosti je jednáním podnikatele stanoví i § 13 odst. 2 ObchZ a tato skutečnost vyplývá rovněž z faktu, že představenstvo samo nemá právní subjektivitu, proto jedná vždy jménem společnosti⁵³ a ne za společnost, resp. jako její zástupce. Podle § 191 odst. 1 ObchZ pokud ze stanov nevyplývá něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva.

Za zmínku stojí skutečnost, že počet členů představenstva je v Nařízení upraven odlišně od úpravy, kterou v § 194 odst. 3 obsahuje obchodní zákoník. První místo je vždy přisouzeno stanovám. V českém akciovém právu však musejí v souladu s § 173 odst. 1 písm. g) ObchZ určit přesný počet členů představenstva, který v návaznosti na úpravu uvedenou v § 194 odst. 3 ObchZ nesmí být menší nežli tři, což neplatí, jde-li o společnost s jediným akcionářem. V posledně uvedeném případě by představenstvo mohlo být i jednočlenné. Ustanovení čl. 39 odst. 4 NoSE však konkrétní omezení počtu členů představenstva evropské společnosti neobsahuje a stanovení nejnižšího nebo nejvyššího počtu nechává na uvážení členských států, a to formou tzv. zmocnění, čehož však Česká republika v prováděcím zákoně k Nařízení nevyužívá. Nelze tudíž použít české akciové právo a jeho omezení. Představenstvo SE v dualistickém systému společnosti proto může být i jednočlenné. Zbývá už jen dodat, že kromě konkrétního počtu členů je možné ve stanovách zakotvit pouze pravidla pro jeho stanovení. Představenstvo tak nemusí být vždy kolektivním orgánem, z čehož vyplývají důsledky například při vyloučení jednatelského oprávnění (viz. níže).

2.1.1.9.2. Vyloučení či omezení jednatelského oprávnění

Úprava zakotvená v obchodním zákoníku navazuje na obecnou úpravu statutárního orgánu obsaženou v § 20 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník (dále jen „ObčZ“), na základě kterého je statutární orgán oprávněn činit právní úkony právnické osoby ve všech věcech. Důsledkem tohoto ustanovení je skutečnost, že představenstvo SE je oprávněno jednat jménem společnosti navenek a zavazovat ji tak nejen ve věcech, které patří do jeho působnosti, nýbrž i v ostatních záležitostech

---

⁵² Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 33

⁵³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. června 2007, sp. zn. 30 Cdo 665/2006

spadajících do působnosti jiných orgánů společnosti.⁵⁴ Jednání představenstva navenek však může být v určitých případech omezeno a může dojít dokonce k jeho vyloučení. Oba pojmy je však nutné striktně rozlišovat.

K otázce vyloučení jednatelského oprávnění statutárního orgánu jako celku se vyjadřuje Dědič⁵⁵ ve svém komentáři a jako příklad uvádí ustanovení § 199 odst. 2 ObchZ, na základě kterého určí dozorčí rada svého člena, který zastupuje společnost v řízení před soudy a jinými orgány proti členu představenstva. Oproti tomu Řeháček⁵⁶ řadí stejné ustanovení pod zákonná omezení jednatelského oprávnění. Rozdíly mezi oběma pojmy se ve své publikaci pokouší vymezit Rada.⁵⁷ Dle jeho názoru je možné vyloučit jednatelské oprávnění člena představenstva pouze jde-li o kolektivní orgán, omezení je však možné i v případě, že statutární orgán je individuální. Dalším rozlišovacím kritériem je účinnost vůči třetím osobám, kdy vyloučení tyto účinky má, avšak omezení ne. Třetím hlediskem je projev obou skutečností v obchodním rejstříku, neboť vyloučení se ve svém důsledku v obchodním rejstříku projeví a čtvrté spočívá v titulu, na základě kterého dojde k vyloučení či k omezení, tedy k vyloučení může dojít v důsledku ustanovení stanov, na druhou stranu v důsledku usnesení valné hromady nebo dozorčí rady může dojít pouze k omezení.

S těmito závěry lze souhlasit jen do určité míry. Předně jsem toho mínění, že je nutné rozlišovat vyloučení jednatelského oprávnění představenstva jako celku a jednotlivých členů představenstva. Například takové ustanovení stanov, které by ve svém důsledku plně vylučovalo jednatelské oprávnění představenstva jako celku, by muselo být neplatné, neboť by tím došlo k popření funkce představenstva jako statutárního orgánu společnosti.⁵⁸ Na druhou stranu zcela v souladu s § 191 odst. 1 ObchZ by bylo takové ustanovení stanov SE, které by vylučovalo jednatelské oprávnění pouze u jednoho či více členů představenstva, neboť za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva, avšak stanovy mohou dispozitivně zakotvit odlišnou úpravu. Může tak vzniknout například

---

54 Ke stejnému závěru dochází *JUDr. Oldřich Řeháček* ve svém článku *Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti*. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 5

55 *Dědič, J. a kol.* *Obchodní zákoník – komentář. díl III.*, Praha: Polygon, 2002, s. 2381

56 *Řeháček, O.* *Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti*. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 5

57 *Rada, I.* *Jednatelé s.r.o., Představenstvo a.s. - práva, povinnosti a odpovědnost*, Praha: Linde nakl. s.r.o., 2003, s. 54

58 V tomto bodě souhlasím se závěry *JUDr. Oldřicha Řeháčka*.

situace, kdy navenek budou za představenstvo oprávněni jednat pouze někteří členové představenstva a zbylí členové budou moci rozhodovat jen v oblasti vnitřní působnosti. Vzhledem k tomu, že členové představenstva, kteří zavazují společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku (§ 191 odst. 1 ObchZ), projeví se takové vyloučení při zápisu a v tom důsledku je účinné i vůči třetím osobám. Pokud by statutární orgán byl individuální, nebylo by možné takové ustanovení ve stanovách vůbec použít.

Na druhou stranu i u individuálního statutárního orgánu evropské společnosti může dojít k vyloučení jeho působnosti, a to například s odkazem na výše uvedený § 199 odst. 2 ObchZ, v jehož důsledku je vyloučeno jednací oprávnění představenstva v procesních věcech, konkrétně v případech, kdy je vedeno řízení proti členu představenstva.⁵⁹ K vyloučení zde dochází ze zákonem stanovených důvodů. Je zřejmé, že takovéto vyloučení se žádným způsobem v OR neprojeví, neboť je všem známo již ze zákona.⁶⁰

V souladu s ustanovením § 191 odst. 2 ObchZ je možné omezit právo představenstva jednat jménem společnosti, a to v důsledku úpravy obsažené ve stanovách, rozhodnutím valné hromady (nebo dozorčí rady). Omezení může být stanoveno buď pro konkrétní druhy úkonů do budoucnosti, kdy například k uzavření smlouvy o koupi či prodeji nemovitosti určité hodnoty bude třeba souhlasu např. valné hromady, omezení však bude možné učinit i ad-hoc. Takováto omezení nejsou účinná vůči třetím osobám, ačkoliv byla zveřejněna (§ 191 odst. 2 ve spojení s § 13 odst. 5 ObchZ). Pokud tedy dle výše uvedeného příkladu uzavře představenstvo za společnost smlouvu o prodeji nemovitosti aniž by respektovalo stanovené omezení, bude takový úkon platný a společnost jím bude vázána, i když o překročení oprávnění druhá strana věděla. Nicméně i zde by měl být do určité míry funkční korektiv dobrých mravů, který je však nutné aplikovat v rámci posouzení konkrétních okolností každého

---

⁵⁹ K jednatelskému oprávnění v procesních věcech viz. níže.

⁶⁰ Zákon sice stanoví důvody vyloučení jednatelského oprávnění, ale třetí osoby nemohou vědět, že je vedena žaloba proti některému z členů představenstva. Ten v ostatních záležitostech dle mého názoru může jednat. Zastoupení společnosti členem dozorčí rady je omezeno jen na onu žalobu.

případu, jak ve svém rozhodnutí ze dne 26.10.2004, sp. zn. 29 Odo 34/2004, judikoval Nejvyšší soud ČR.⁶¹

V tomto bodě se dostáváme k rozdílnostem české právní úpravy a úpravy obsažené v Nařízení. V čl. 48 odst. 1 al. 1 NoSE je uvedena možnost, aby stanovy SE uvedly druhy jednání, které musí v dualistickém systému schválit řídicímu orgánu dozorčí orgán, tzn. které musí představenstvu evropské společnosti sídlící na našem území schválit dozorčí rada. ČR však nevyužila zmocnění poskytnuté jí v čl. 48 odst. 1 al. 2, případně v čl. 48 odst. 2 NoSE a ve svém prováděcím zákoně (ZoSE) nestanovila, že dozorčí rada si sama může určit, které druhy jednání vyžadují schválení, ani neurčila druhy jednání, které musí být přinejmenším uvedeny ve stanovách SE. Vzhledem k zakotvené dispozitivní úpravě přímo na úrovni Nařízení a nevyužití poskytnutého zmocnění, nebude možné užít úpravu obsaženou v ObchZ, a to konkrétně § 191 odst. 2 ObchZ v části, která stanoví možnost omezit právo představenstva jednat jménem společnosti rozhodnutím dozorčí rady. Pravděpodobně nebude možné použít ani § 193 odst. 2 ObchZ, který k uzavření tam určených smluv vyžaduje souhlas dozorčí rady.^{62,63} Stejně jako omezení učiněné stanovami či rozhodnutím valné hromady probíhající na úrovni národní právní úpravy, které dle mého názoru není ustanovením čl. 48 NoSE vyloučeno, i omezení v důsledku nutnosti schválení určitých rozhodnutí dozorčí radou bude neúčinné vůči třetím osobám, zejména s ohledem na existenci § 13 odst. 5 ObchZ, který je vyjádřením úpravy požadované čl. 9 odst. 2 První (publikační) směrnice 68/151/EHS.

Omezení však může být zakotveno samotným zákonem. Jednatelské oprávnění je vázáno na souhlas jiného orgánu společnosti například v § 67a ObchZ, který vyžaduje souhlas valné hromady ke smlouvám tam specifikovaným. V praxi rovněž dochází k časté aplikaci § 196a ObchZ. Důsledky neschválení smlouvy o převodu majetku společnosti podle ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ se zabýval Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 26.10.2004, sp. zn. 29 Odo 1137/2003, ve kterém s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.4. 2004, sp. zn. 29 Odo 414/2003, uzavřel, že

---

61 *JUDr. Oldřich Řeháček* k tomu dále uvádí, že „možnost neplatnosti smlouvy pro rozpor s dobrými mravy je třeba považovat za určitou ochranu společnosti před „spiknutím“ členů představenstva s třetími osobami, v jehož rámci by i přes vůli společnosti mohly být činěny platné právní úkony, které by společnost významně poškozovaly.“

62 Shodně *Dědič, J., Čech, P.* Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 302

63 K čl. 48 NoSE více v pasáži týkající se působnosti dozorčí rady.

„nedostatek zákonem předepsaného schválení smlouvy (či jejího ujednání) valnou hromadou nezpůsobuje - není-li předepsán předchozí souhlas - její neplatnost (jak dovodil odvolací soud), ale pouze její neúčinnost. Vzhledem k tomu, že ani neúčinnou smlouvou nemůže dojít k převodu vlastnického práva, nedošlo uzavřením kupních smluv k převodu vlastnického práva k nemovitostem.“ A contrario z toho lze dovodit, že je-li zákonným ustanovením vyžadován souhlas předchozí, který však nebude poskytnut, bude takový právní úkon neplatný. Předchozí souhlas valné hromady je vyžadován např. v § 196a odst. 1 ObchZ.⁶⁴ K tomu rovněž uzavírá Dědič ve svém komentáři,⁶⁵ že „úkon učiněný v rozporu s tímto omezením by byl neplatný, pokud zákon výslovně nestanoví, že je přesto platný.“ S tímto závěrem lze, dle výše uvedeného, souhlasit jen v případě, že je zákonem vyžadován souhlas předchozí. Pokud tedy statutární orgán učiní takový úkon, u něhož je možné souhlas orgánu společnosti udělit i následně, dojde k platnému vzniku smluvního vztahu, avšak teprve nabytím účinnosti může dojít k přechodu např. vlastnických práv z převodce na nabyvatele.

2.1.1.9.3. Způsob jednání jménem společnosti

Od shora vymezených pojmů je třeba odlišit stanovení způsobu jednání jménem společnosti. K tomu může dojít v rámci stanov v souladu s § 191 odst. 1 ObchZ. Nicméně takové ustanovení není považováno za podstatnou náležitost stanov⁶⁶ a v případě, že stanovy neurčují nic jiného, použije se podpůrně ustanovení § 191 odst. 1 ObchZ, které stanoví, že za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva, tzn. že členové představenstva jednají samostatně. Avšak i takto stanovený způsob jednání představenstva bude muset být zapsán do obchodního rejstříku, neboť to zakotvuje § 35 písm. f) ObchZ. Pokud ve stanovách dojde k vyloučení jednatelského oprávnění některých členů, budou do obchodního rejstříku, v souladu s poslední větou § 191 odst. 1 ObchZ, zapsáni pouze členové představenstva, kteří zavazují společnost, jakož i způsob, kterým tak činí.

---

64 Ke stejným závěrům dochází Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 757

65 Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník – komentář. díl III., Praha: Polygon, 2002, s. 2381

66 Rada, I. Jednatelé s.r.o., Představenstvo a.s. - práva, povinnosti a odpovědnost, Praha: Linde nakl. s.r.o., 2003, s. 46

Při stanovení způsobu jednání je možné nechat se inspirovat poměrně četnými variantami, které se v praxi vyskytují. Samozřejmě je, že tyto možnosti lze využít pouze v případě, je-li statutární orgán orgánem kolektivním.

Příkladem způsobu jednání jménem společnosti může být zápis v obchodním rejstříku, který stanoví, že jménem společnosti jedná představenstvo a to buď předseda představenstva samostatně nebo společně dva členové představenstva. Jedna z možných variant je rovněž jednání představenstva jako celku, což však nebude příliš praktické, pokud představenstvo bude početné. Je rovněž možné určit pouze jednu osobu, např. předsedu představenstva a ostatní členy z jednání jménem společnosti vyloučit. Výjimečné není ani vázání jednatelského oprávnění na předmět jednání, kdy například právní úkony týkající se nemovitostí mohou činit pouze všichni členové představenstva společně.

Je třeba poznamenat, že stanovení způsobu jednání jménem společnosti není omezením jednatelského oprávnění dle § 191 odst. 2 ObchZ. K takovému závěru došel Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 23. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 216/2003. V odůvodnění k tomuto rozhodnutí je zdůrazněno, že pokud „*stanovy akciové společnosti určují odchylně od třetí věty ustanovení § 191 odst. 1 obch. zák. způsob jednání jménem společnosti, což se následně zapisuje do obchodního rejstříku ..., nejde o vnitřní omezení jednatelského oprávnění, ale o stanovení odchylného způsobu jednání jménem společnosti, což citované ustanovení obchodního zákoníku umožňuje bez jakéhokoli omezení.*

Závěry z výše uvedeného je možné lépe znázornit na situaci, kdy by evropská společnost zamýšlela uzavřít např. smlouvu o prodeji nemovitosti, přičemž stanovy společnosti a zároveň i údaje zapsané v obchodním rejstříku by pro učinění právních úkonů, jejichž předmětem je nemovitost, požadovaly, aby takový právní úkon učinili jménem společnosti předseda představenstva společně s místopředsedou představenstva. Ve skutečnosti ho však učiní pouze předseda představenstva. Takovýto právní úkon bude stižen absolutní neplatností a společnost jím nebude vázána. K tomu lze doplnit závěr učiněný rovněž Nejvyšším soudem ČR v rozhodnutí ze dne 20. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002, které se sice týká společnosti s ručením omezeným, nicméně je možné ho aplikovat i na akciovou společnost a v tom důsledku i na evropskou

společnost, a který se dotýká stejné problematiky, že „na tom nic nemění to, zda druhá účastnice smlouvy byla či nebyla v dobré víře, neboť žádný právní předpis pro takový případ možnost namítat dobrou víru nepřipouští.

2.1.1.9.4. Pověření člena představenstva

Jednou z možných variant stanovení odlišného způsobu jednání představenstva jménem společnosti navenek může být také pověření člena představenstva. Jedná se o situaci, kdy stanovy společnosti v souladu s ustanovením § 191 odst. 1 ObchZ neurčí konkrétní členy představenstva, kteří jsou oprávněni jednat jménem společnosti, nýbrž vymezi způsob, na základě něhož dojde k takovému výběru. K závěru, že v daném případě neexistuje žádné omezení dochází Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 25. října 2000, sp. zn. 29 Cdo 1314/2000. Otázkou, kdy je společnost takovým jednáním vázána, se zabývá např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 430/2002. Nejvyšší soud zde byl, kromě jiného, postaven před otázku, zda bude společnost vázána v případě, že směnku podepsal jako směnečný rukojmí jménem společnosti předseda představenstva na základě pověření k jednání uděleného mu představenstvem. To, že jedná na základě pověření, však již u podpisu neuvedl. V odůvodnění k rozsudku je uvedeno, že pokud by „stanovy ... určovaly, že jménem představenstva je oprávněn jednat i jen jeden člen představenstva, jestliže tím byl představenstvem písemně pověřen, zakládá toto ustanovení stanov při splnění uvedené podmínky oprávnění pověřeného člena představenstva jednat jménem společnosti samostatně. ... Jestliže za takového stavu prokáže konkrétní osoba, písemným pověřením představenstva, že je osobou oprávněnou jednat jménem představenstva, a tedy i jménem společnosti samostatně, nelze v takovém případě princip důvěry v zápis do obchodního rejstříku chápat jinak, než že zahrnuje i jednání na základě předloženého dokladu jednatelského oprávnění - pokud bylo uděleno v souladu se zápisem v obchodním rejstříku.“ Tímto rozsudkem je opět odůvodněna možnost zakotvení způsobu určení osob oprávněných jednat jménem společnosti a zároveň zdůrazněno, že ustanovení umožňující tuto variantu musí být obsaženo ve stanovách společnosti. Člen představenstva, který byl takto pověřen by se měl prokázat písemným dokumentem, resp. pověřením, které mu udělilo představenstvo jako celek. Jsem přesvědčena, že rozhodnutí představenstva o udělení pověření je jednáním směřujícím dovnitř společnosti. Rozhodování představenstva evropské společnosti bude v tom důsledku

probíhat v souladu s čl. 50 NoSE a nebude tedy právním úkonem. Nelze ho považovat ani za zmocnění. Jednání člena představenstva na základě tohoto pověření bude stále jednáním společnosti jako právnické osoby.

2.1.1.9.5. Jednání zástupcem

V souladu s ustanovením § 13 odst. 1 věty druhé ObchZ, jedná právnická osoba statutárním orgánem, nebo za ni jedná zástupce. Pro komplexní úpravu zastoupení bude třeba nahlédnout do subsidiárních ustanovení občanského zákoníku. Znění § 22 odst. 1 ObčZ vyjadřuje blíže povahu institutu zastoupení. Jedná se o oprávnění jednat za jiného jeho jménem, přičemž práva a povinnosti následně vznikají přímo zastoupenému. Důležité je i ustanovení § 22 odst. 2 ObčZ, které určuje kdo nemůže, resp. může být zástupcem jiného. Ze zastupování je tak vyloučena osoba, která není způsobilá k právnímu úkonu o který jde, případně osoba, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného. Dle § 23 ObčZ může zastoupení vzniknout na základě zákona, rozhodnutím státního orgánu (zákonné zastoupení) anebo na základě plné moci (zastoupení smluvní). Ze zákonného zastoupení vzniklého v důsledku rozhodnutí státního orgánu lze uvést např. jmenování opatrovníka soudem pro konkrétní řízení. Níže bych se chtěla zabývat zejména zákonným zastoupením, jenž vzniká na základě zákonného ustanovení a v rozsahu relevance zvoleného tématu této práce rovněž zastoupením smluvním.

2.1.1.9.6. Zákonné zastoupení na základě zákona

Kromě zákonných zmocnění vyjádřených v §§ 13 odst. 3, 16, případně 182 odst. 2 ObchZ bych se v této části chtěla zabývat především ustanovením § 15 ObchZ, který stanoví, že „*kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází*“.

Není nutné, aby osoba s takovým pověřením byla například zaměstnancem společnosti. O tom, že pověření nemusí být ani žádným způsobem formalizováno hovoří ve svém komentáři I. Štenglová, S. Plíva, M. Tomsa a kol.⁶⁷ V souladu s jejich závěry je tak významným kritériem skutečný stav. Kromě toho musí činnost, kterou je taková osoba pověřena, souviset s provozem podniku. Dalším hlediskem pro možnost

---

⁶⁷ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 48

činění úkonů v rámci tohoto zákonného zmocnění je obvyklost úkonů. I touto problematikou se již ve své judikatuře zabýval Nejvyšší soud ČR, konkrétně v rozsudku ze dne 14. 3. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000. Ačkoliv se v daném rozhodnutí věnoval aplikaci § 15 ObchZ ve znění před novelou provedenou zák. č. 370/2000 Sb.,⁶⁸ na potřebě objektivního posouzení obvyklosti úkonů to nic nemění. V souladu s tímto rozhodnutím se nelze omezit pouze na úkony, které pověřená osoba může činit na základě vnitřních předpisů společnosti, v daném případě organizačního řádu společnosti.

Odstavec druhý příslušného ustanovení se zabývá situací, kdy takto zmocněný zástupce překročí své zmocnění. Třetí osoby jsou zde chráněny institutem dobré víry, neboť v případě, že třetí osoba o excesu zákonného zástupce nevěděla a zároveň s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla, bude takto učiněným právním úkonem společnost vázána. Při posouzení vázanosti takovým právním úkonem bude potřeba hodnotit každou konkrétní situaci jednotlivě a měřítkem tu bude, jak se chování takového zmocněnce jeví třetím osobám navenek.⁶⁹

Již výše jsem zmínila, že představenstvo evropské společnosti není povinno realizovat řízení společnosti samo, nýbrž má možnost pověřit výkonem části své působnosti i přímo některé členy představenstva, případně osoby pohybující se vně statutárního orgánu, tedy tzv. odborný management, atd.

V této souvislosti je nutné si položit otázku, zda může dojít k situaci, kdy člen představenstva může sám svým jednáním zavázat společnost, i když způsob jednání jménem společnosti bude ve stanovách a následně v obchodním rejstříku zanesen odlišně, pokud by jednal na základě zákonného zmocnění obsaženého v § 15 ObchZ. V takovém případě totiž nebude jednat za představenstvo a tudíž jménem společnosti, nýbrž za společnost jako její zástupce. Jedná se například o stav, kdy člen představenstva je zároveň personálním ředitelem společnosti. V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR, např. rozhodnutím ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005, takové jednání bylo ještě do nedávna možné a právní úkon učiněný na základě tohoto ustanovení by nebyl stížen neplatností ani v případě, kdyby ve smlouvě byla nesprávně

---

68 Novela provedená zákonem č. 370/2000 Sb. připojila k ustanovení § 15 ObchZ odstavec druhý, čímž došlo k vyloučení úpravy obsažené v § 20 odst. 2 ObčZ.

69 *Dvořák, T.* Akciová společnost a Evropská akciová společnost. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 46

uvedena funkce člena představenstva. Dle výše uvedeného příkladu by tak personální ředitel jednající v souladu s § 15 ObchZ byl oprávněn činit právní úkony, ke kterým obvykle dochází v personální oblasti, např. uzavírání pracovních smluv se zaměstnanci společnosti.

Svůj názor však Nejvyšší soud ČR změnil v souvislosti s rozhodnutím ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006, kdy vzhledem k rozdílnosti postojů jednotlivých senátů byla věc postoupena velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Judikát se primárně dotýká družstev, avšak je plně aplikovatelný i na akciové společnosti a v tom důsledku rovněž na evropskou společnost.

Proti zákonnému zmocnění je tu postaveno mnoho argumentů. První z nich spočívá v obcházení upraveného způsobu jednání statutárního orgánu navenek, neboť například v situaci, kdy by k jednání jménem společnosti byli oprávněni pouze dva členové představenstva, byla by tato úprava popřena samostatným jednáním jednoho člena představenstva na základě zákonného zmocnění. Rovněž je Nejvyšším soudem namítáno, že tím dojde k podstatnému omezení odpovědnosti člena představenstva za výkon své funkce, *„pokud jde o podmínky jejího vzniku a o nesení důkazního břemene při porušení povinnosti, jako předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu.“* V důsledku takového jednání by v neposlední řadě došlo i ke snížení ochrany třetích osob. Rovněž je třeba poukázat na existenci ustanovení § 194 odst. 5 věty třetí ObchZ, *„podle kterého jsou smlouva mezi akciovou společností a členem představenstva nebo ustanovení stanov vylučující nebo omezující odpovědnost člena představenstva za škodu neplatné. Takovou smlouvou by byla i smlouva zakládající právo člena statutárního orgánu činit právní úkony jako zákonný zástupce obchodní společnosti či družstva, a tedy omezující jeho odpovědnost jako člena statutárního orgánu.“* Závěrem lze tedy uvést, že *„z uvedeného vyplývá, že osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, nemůže být současně zákonným zástupcem této osoby.“*

V praxi samozřejmě dochází k dalším členěním, kdy například generální ředitel společnosti, případně ředitelé v jednotlivých oblastech přeneseného výkonu působnosti představenstva (např. finanční, personální, či právní otázky) mají pod sebou další osoby, které tak rovněž mohou být pověřeny určitou činností. Jednání takových osob

(odlišných od statutárního orgánu či člena statutárního orgánu) v souladu se zněním § 15 ObchZ nic nebrání a tudíž bude společnost takovým jednáním vázána.

2.1.1.9.7. Smluvní zastoupení

Smluvní zastoupení je zastoupení na základě plné moci, resp. v důsledku uzavření dohody o plné moci v souladu s ustanoveními § 31 a násl. ObčZ. Ta lze dle § 1 odst. 2 ObchZ přiměřeně aplikovat i na tzv. prokuru, která je upravena v § 14 ObchZ. Prokura je typickým institutem obchodního práva a svou povahou je rovněž smluvním zastoupením.⁷⁰

Udělení plné moci k zastupování je jednáním směřujícím navenek. Plnou moc může udělit statutární orgán a to způsobem, který je zanesen v obchodním rejstříku. To, že „*osoby, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, mohou stejným způsobem, jakým jednají jménem společnosti, rovněž udělit plnou moc k zastupování společnosti*“ vyslovil Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 974/2005.

Otázkou je, zda je možné udělit plnou moc k zastupování společnosti rovněž některému z členů statutárního orgánu. Je jisté, že vzhledem ke skutečnosti zmíněné výše, tedy že udělení plné moci je právním úkonem směřujícím vůči třetím osobám, bude nutné odlišit takové jednání od pověření člena představenstva k jednání za představenstvo jménem společnosti vyplývající ze způsobu takového jednání předepsaného ve stanovách společnosti, neboť pověření vzniká v důsledku rozhodnutí představenstva dle způsobu rozhodování směřujícího dovnitř společnosti. V souladu se stávající judikaturou Nejvyššího soudu ČR, není možné udělit členovi představenstva generální plnou moc, neboť je zcela zřejmé, že by takovýmto postupem byla zcela negována úprava jednání představenstva jménem společnosti navenek. Nejvyšší soud se k této problematice vyjadřuje v rozhodnutí ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005. Není však vyloučena možnost speciální plné moci.⁷¹ Ve světle výše uvedeného judikátu⁷² je však potřeba se zamyslet nad zmíněným

---

70 Více např. *Dvořák, T.* Akciová společnost a Evropská akciová společnost. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 48 - 53

71 *Řeháček, O.* Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. Bulletin advokacie, 2008, č. 5 s odvoláním na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 974/ 2005

72 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006

ustanovením § 194 odst. 5 větou třetí ObchZ, neboť uzavřením dohody o plné moci ve svém důsledku rovněž dojde k určitému omezení rozsahu odpovědnosti. Ačkoliv se udělením plné moci členové představenstva nemohou zbavit odpovědnosti za volbu osoby, kterou k jednání za společnost zmocnili, neboť i zde jsou povinni jednat s péčí řádného hospodáře, tak jak to určuje § 194 odst. 5 ObchZ, přesto bude odpovědnost představenstva vzniklá v důsledku porušení povinnosti na základě jednání zmocněnce hůře prokazatelná. Z toho by bylo možné dovodit, že není možné jakékoliv jednání člena představenstva na základě smluvního zmocnění.

2.1.1.9.8. Jednání v občanském soudním procesu

Na úpravu jednání jménem společnosti, kterou obsahuje obchodní zákoník je navázána úprava jednání jménem společnosti v občanském soudním procesu dle § 21 zákona č. 99/1963 Sb Občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“) Jedná se však o speciální ustanovení k úpravě obsažené v obchodním zákoníku, která stanoví procesněprávní oprávnění jednat za společnost jako právnickou osobu.⁷³

2.1.1.10. Vzájemný vztah řízení evropské společnosti a jednání navenek

Závěrem této části je nutné zdůraznit vzájemnou propojenost a současně odlišnou povahu pojmů řízení evropské společnosti a jednání jménem evropské společnosti navenek. Jak jsem již výše uvedla, jednáním navenek je projevována vůle společnosti, která však nejprve musí být určitým způsobem vytvořena. Vzhledem k tomu, že jsem do oblasti řízení evropské společnosti zahrнула i běžné každodenní vedení společnosti, které jsem přirovnala k obchodnímu vedení, se kterým pracuje český právní řád, nechám se v následující části inspirovat argumentací Nejvyššího soudu ČR uvedené např. v rozhodnutí ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005. V daném případě se Nejvyšší soud ČR zabýval otázkou, zda plnění dluhu a úkon, který je ohledně tohoto plnění učiněn, je možné zahrnout do oblasti rozhodování o obchodním vedení společnosti. Zmíněný judikát se týká jednatelského oprávnění jednatele společnosti s ručením omezeným, avšak je plně aplikovatelný i na akciovou společnost a v souladu s

---

⁷³ Touto problematikou se blíže zabývá Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 5. 9. 2006, č.j. 7 Cmo 74/2006-783; zveřejněné v časopise Právní rozhledy, č. 6/2007

učiněnými závěry ohledně pojmu řízení evropské společnosti i na samotnou evropskou společnost.

Z odůvodnění tohoto rozhodnutí lze dovodit, že při rozhodování o uhrazení dluhu uvnitř společnosti záleží na mnoha faktorech, na základě nichž je možné usoudit, zda rozhodování o uhrazení toho konkrétního dluhu náleží do obchodního vedení, případně do řízení evropské společnosti. Rozhodnutí spadající do řízení evropské společnosti, tedy i do běžného každodenního vedení společnosti, resp. obchodního vedení musí být učiněno v souladu s ustanovením čl. 50 NoSE. Nicméně je možné vzít v úvahu, že takové rozhodnutí může v závislosti na své povaze patřit do působnosti svěřené určité osobě (např. členovi představenstva či zaměstnanci) v souladu se stanovami či vnitřními předpisy. Z uvedených okolností relevantních pro posouzení, zda je nutné aby o úhradě dluhu rozhodlo představenstvo uvádí dané rozhodnutí např. majetkovou situaci společnosti, případnou spornou povahu dluhu, či význam placené částky pro společnost. K tomu lze dále citovat ze samotného rozhodnutí: *„Jistě by např. nebylo možné učinit závěr, že v každé obchodní společnosti (tedy např. i společnosti s tisíci zaměstnanci a miliardovým obratem) musí o zaplacení každého dluhu rozhodovat v rámci obchodního vedení statutární orgán.“*

Nicméně i kdyby byla povaha dluhu taková, že by k rozhodnutí o jeho úhradě bylo nutné usnesení představenstva společnosti, avšak k takovému rozhodnutí nedošlo, nebyl by takový nedostatek sám o sobě způsobilý zapříčinit neplatnost právního úkonu navenek, pokud by byl učiněn v souladu se způsobem jednání jménem společnosti, který je zakotven ve stanovách společnosti, případně zanesen v obchodním rejstříku, neboť (v souladu s daným případem) pokyn udělený bance k převedení prostředků z účtu již není součástí obchodního vedení, ale je jednáním společnosti. Z takového jednání člena představenstva by však bylo možné dovodit např. odpovědnost za škodu.

2.1.2. Valná hromada evropské společnosti

Valnou hromadu evropské společnosti lze charakterizovat víceméně shodně s definicemi vytvořenými českou právní teorií a praxí, nicméně i zde bude muset být určitým způsobem zohledněn specifický aspekt valné hromady jako obligatorního orgánu evropské společnosti (čl. 38 písm. a) NoSE).

Předně ji lze chápat jako shromáždění akcionářů, tedy jako kolektivní orgán, na kterém osoby s příslušnými podíly na společnosti vykonávají svá práva, přičemž na rozdíl od národní akciové společnosti je její úprava zakotvena na několika úrovních v souladu s hierarchií norem vymezenou Nařízením. Z důvodu své centrální funkce bývá často nazývána základním nebo nejvyšším orgánem společnosti⁷⁴ a jako taková je charakterizována i tuzemským akciovým právem, neboť § 184 odst. 1 ObchZ pojetí valné hromady jako nejvyššího orgánu společnosti výslovně stanoví. Její pozici jako nejvýznamnějšího orgánu společnosti, „*jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí, zásadním způsobem ovlivňujícím další existenci a činnost společnosti, včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti*“, vymezuje i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 29. června 2005, sp.zn. 29 Odo 442/2004.

Toto pojetí vytváří dojem tzv. hierarchického modelu správy společnosti, ve kterém je nejvyšším a nedůležitějším orgánem právě valná hromada, od které ostatní orgány odvozují své kompetence. Působnost orgánů společnosti se tak ve svém důsledku může měnit. Modely správy společnosti rozlišuje ve své publikaci U. Brandt,⁷⁵ který do protikladu k výše charakterizovanému hierarchickému modelu správy společnosti staví určitý model, ve kterém valné hromadě náleží pouze ty nejvýznamnější kompetence, jako je volba orgánů nebo změna stanov, ale pro každý orgán je vymezena působnost zvlášť a nelze do ní zasahovat. Takový model nazývá „Nebenordnungs-Modell“. Dle jeho názoru, se kterým se plně ztotožňuji, lze zařazení do jednoho z modelů učinit nejen pouze na základě skutečnosti, že norma obsažená v právním řádu určitého státu výslovně nazývá valnou hromadu, jako nejvyšším, popř. základním orgánem společnosti, nýbrž takové zařazení může být učiněno pouze na základě celkového pohledu na normy, které přidělují působnost správním orgánům společnosti a valné hromadě, přičemž je třeba rovněž zohlednit tradice v právu společností konkrétního státu.

---

74 Brandt, U. Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 65 - 67

75 Brandt, U. Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 70 a násl.

U. Brandt⁷⁶ dále udává příklady některých států, ve kterých se „Nebenordnungs-Modell“ vyskytuje, a do této skupiny řadí zejména Německo, Rakousko nebo Francii, ale také Velkou Británii, či Portugalsko. Hierarchický model, tzv. „Hierarchie-Modell“ se oproti tomu vyskytuje např. Belgii, Lucembursku, či Řecku. Existují však rovněž určité smíšené modely, které nelze jednoznačně přiřadit k jednomu z výše jmenovaných modelů. V praxi se objevují např. v Dánsku, Švédsku, Itálii, či Španělsku.

2.1.2.1. Charakteristika německého modelu

Německý model je našemu právnímu řádu velmi blízký, neboť rovněž spočívá na dualistickém systému správy společnosti, a tudíž je možné i zde nalézt představenstvo, jako orgán řídicí společnost, dozorčí radu, jako orgán kontrolní a dohlížecí a valnou hromadu.

Dělení kompetencí mezi orgány uvnitř společnosti je upraveno kogentními normami. V souladu s § 23 odst. 5 AktG⁷⁷ může být ve stanovách přijata odlišná úprava jen do té míry, pokud zákon nestanoví žádné konkrétní úkoly, nebo je uspořádání skrze stanovy výslovně umožněno. Avšak pro přiřazení kompetencí na základě stanov neexistuje v německém akciovém právu žádný prostor, neboť působnost valné hromady je vymezena v § 119 AktG, který stanoví konkrétní výčet záležitostí, které spadají do její působnosti, přičemž § 119 odst. 2 AktG výslovně zakotvuje, že o otázkách řízení společnosti, může valná hromada rozhodovat jen tehdy, pokud to představenstvo požaduje („über Fragen der Geschäftsführung kann die Hauptversammlung nur entscheiden, wenn der Vorstand es verlangt“). Valné shromáždění tak, co se týče přidělených kompetencí, stojí vedle ostatních orgánů společnosti.⁷⁸

Je však třeba poznamenat, že takto striktně vymezená působnost orgánů akciové společnosti v německém právním řádu, je v posledních letech zmírněna, a to prostřednictvím výkladu nastoleného německým Spolkovým soudním dvorem v případě nazvaném „Holzmüller“.⁷⁹ Odtud se v následujících letech aplikuje tzv. „Holzmüller-

---

76 Tamtéž.

77 Německý akciový zákon

78 Brandt, U. Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 72

79 BGHZ 83, 122; NJW 1982, 1703

Doktrin“.⁸⁰ Jednalo se o situaci, kdy valnému shromáždění byla přiznána působnost k udělení předchozího souhlasu při opatření učiněném představenstvem společnosti směřujícím k vyčlenění části podniku. Významným argumentem pro odůvodnění takového postupu je samotná formulace § 119 odst. 2 AktG, na základě kterého je představenstvo při učinění takových opatření, které by mohly znamenat závažný zásah do akcionářských práv společníků, nejen oprávněno, ale i povinno předložit věc k rozhodnutí valné hromadě. Tímto zlomovým rozhodnutím došlo k přiřčení jakési nepsané působnosti valné hromadě akciové společnosti v německém právním řádu, v důsledku které může činit i taková rozhodnutí, která jí nejsou výslovně přidělena zákonem a zasahovat těmito rozhodnutími i do řízení společnosti, které je však německým akciovým právem svěřeno pouze představenstvu.

Ačkoliv Spolkový soudní dvůr svou judikaturou v případě Gelatine⁸¹ upřesnil a trochu zmírnil vliv této doktríny, ve svém důsledku to vede k určité modifikaci tzv. „Nebensordnungs-Modell“, na kterém je založen německý systém a dochází k zakomponování hierarchických prvků.⁸²

2.1.2.2. Působnost valné hromady v českém akciovém právu

Působnost orgánů, tak jak je chápána tuzemskými soudy, jsem vymezila již v úvodu této práce s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. dubna 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99,⁸³ dle kterého je každý orgán oprávněn zabývat se pouze takovou otázkou, která spadá do jeho působnosti. Působnost valné hromady české akciové společnosti je jmenovitě vymezena v § 187 odst. 1 ObchZ. Výčet však není s ohledem na dikci ustanovení § 187 odst. 2 ObchZ, úplný. Valná hromada si v souladu se zněním tohoto ustanovení nesmí vyhradit k rozhodování záležitosti, které jí nesvěřuje zákon nebo stanovy. Působnost valné hromady české akciové společnosti nejlépe vymezuje Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 185/2003, který říká, že „*valné hromadě přísluší rozhodovat o všem, co jí do působnosti svěřuje ustanovení § 187 nebo jiné ustanovení obchodního zákoníku (a je*

---

80 Brandt, U. Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 124 a násl.

81 Rozhodnutí BGH, II ZR 155/02

82 Brandt, U. Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 73

83 Publikováno ve Sb. rozh. č. 24/2001

třeba dodat, že její působnost by mohl rozšířit i jiný zákon) anebo stanovы akciové společnosti;“ ve své argumentaci však dále pokračuje a činí tak významný závěr, že „jakékoli jiné rozhodnutí však do působnosti valné hromady nepatří a valná hromada o něm nesmí rozhodovat.“

V návaznosti na tyto závěry lze následně uvést další rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. června 2000, sp. zn. 32 Cdo 500/2000, kterým bylo výslovně judikováno, že *„stanovы akciové společnosti nemohou platně svěřit do její působnosti rozhodování o věcech, o kterých podle kogentního ustanovení zákona rozhodovat nemůže - taková úprava ve stanovách by byla neplatná pro rozpor s kogentním ustanovením zákona.“*

2.1.2.3. Vzájemný vztah valné hromady a představenstva české akciové společnosti

Vzájemný vztah valné hromady a představenstva české akciové společnosti je upraven především v § 194 odst. 4 ObchZ, který ukládá představenstvu povinnost řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami. Avšak významná je rovněž poslední věta tohoto ustanovení, že nikdo není oprávněn dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti.

S ohledem na takovýto zákaz bude moci valná hromada udávat pokyny představenstvu pouze výjimečně. Lze tak příkladně uvést § 180 odst. 1 ObchZ týkající se povinnosti představenstva poskytnout vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti.⁸⁴

Zákaz udílení pokynů ohledně obchodního vedení akciové společnosti se však nedotýká možnosti stanovení zásad, ačkoliv by se jejich provedení v budoucnu mohlo promítnout právě do samotného obchodního vedení. V souladu s vysloveným názorem Nejvyššího soudu České republiky citovaným výše, který považuje valnou hromadu za nejvýznamnější orgán společnosti, jehož prostřednictvím mohou akcionáři ovlivňovat další existenci a činnost společnosti,⁸⁵ ani takové zásahy vyloučit nelze.

---

84 Rada, I. Jednatelé s.r.o., Představenstvo a.s. - práva, povinnosti a odpovědnost, Praha: Linde nakl. s.r.o., 2003, s. 57

85 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp.zn. 29 Odo 442/2004, [www. nsoud.cz](http://www.nsoud.cz)

Obecně vymezuje pojem „zásada“ ve své publikaci I. Rada,⁸⁶ když za ni považuje „všeobecná pravidla postupu představenstva bez ohledu na konkrétní případy, tedy jakýsi návod jak dospět k rozhodnutí,“ oproti „pokynu“, který „směřuje ke konkrétnímu jednotlivému rozhodnutí, tzn. v zásadě jde o příkaz valné hromady k jednání.“ I. Štenglová v komentáři k obchodnímu zákoníku řadí mezi možné zásahy do činnosti představenstva i usměrňování podnikatelské činnosti a příkladně uvádí stanovení zásad dlouhodobé (např. investiční) politiky. Další rozhodování představenstva v oblasti obchodního vedení společnosti, se následně musí pohybovat právě v takto vymezeném rámci.

Valné hromadě tedy nenáleží působnost k udílení pokynů týkajících se obchodního vedení společnosti. Dle stávající praxe Nejvyššího soudu ČR platí,⁸⁷ že „usnesení, kterým valná hromada rozhodne o věci nespádající do její působnosti, nevyvolává žádné právní účinky,“ a tudíž v případě překročení jí svěřené působnosti a udělení pokynu ohledně obchodního vedení, bude takové usnesení nicotné.

Je ovšem třeba opět poukázat na existenci ustanovení § 191 odst. 2 ObchZ, na základě kterého může valná hromada svým rozhodnutím omezit právo představenstva jednat jménem společnosti, tzn. omezit právo jednání jménem společnosti navenek, resp. učinění právního úkonu. Takto může valná hromada např. zakázat představenstvu uzavřít určitou smlouvu se třetí osobou. Nicméně nelze zapomínat, že ani takový zákaz není účinný vůči třetím osobám, a pokud představenstvo smlouvu uzavře v souladu se způsobem jednání jménem společnosti zakotveným ve stanovách a zapsaným v obchodním rejstříku, bude jí společnost plně vázána a představenstvo ponese maximálně odpovědnost vůči společnosti či společníkům.⁸⁸ K omezení jednatelského oprávnění jsem se již vyjádřila výše v kapitole č. 2.1.1.9.2.

---

86 Rada, I. Jednatelé s.r.o., Představenstvo a.s. - práva, povinnosti a odpovědnost, Praha: Linde nakl. s.r.o., 2003, s. 57

87 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2007, sp. zn. 29 Odo 1138/2005 s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2000, sp. zn. 32 Cdo 500/2000, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 11, ročník 2000, pod číslem 128, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 149/2005, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2006, pod číslem 39 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 540/2004 anebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2007, sp. zn. 29 Odo 757/2005, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2007, pod číslem 135.

88 Srov. Čech, P. Vymezení části podniku a působnost valné hromady, Praha: Economia, a.s., Právní rádce č. 11/2006

2.1.2.4. Nepsaná působnost valné hromady a aplikace doktríny „Holzmüller“ v českém akciovém právu

V této kapitole jsem se rovněž vyjádřila k potřebě souhlasu valné hromady ke smlouvám specifikovaným v § 67a, případně § 196a ObchZ. Důvodem je tady skutečnost, že učinění takového právního úkonu, jako je např. uzavření smlouvy o prodeji podniku, či jeho části, je velmi významným pro život společnosti a zasahuje tak do práv samotných akcionářů. Tato ustanovení jsou příkladem další působnosti valné hromady dané jí zákonem. Otázkou zde zůstává, zda pokud je dána působnost valné hromady k udělení takového souhlasu, je zároveň dána působnost valné hromady k udělení pokynů ohledně sjednávání, vytváření či přípravy konkrétní smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části, ačkoliv tyto záležitosti spadají do obchodního vedení společnosti. Vzhledem k vymezení působnosti valné hromady, které učinil Nejvyšší soud ČR a k charakteru a účelu ustanovení § 67a ObchZ, lze uzavřít, že jde o otázku zásadního významu a z toho důvodu, bude udělení takových pokynů možné.

S ohledem na tyto úvahy můžeme i v českém právu hovořit o určité „Holzmüller-Doktrin“ neboť i zde existuje nepsaná působnost valné hromady.

2.1.2.5. Charakteristika českého modelu

Působnost orgánů v českém akciovém právu je dle mého názoru koncipována spíše jako hierarchický model, avšak s prvky tzv. „Nebensordnungs-Modell“, které se zde projevují např. v ustanovení § 194 odst. 4 poslední věty ObchZ, které zakazuje komukoliv udělovat představenstvu pokyny ohledně obchodního vedení. Pro bližší charakteristiku je nutné znovu citovat rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, které vychází z toho, že *„valná hromada je nejvýznamnějším orgánem společnosti, jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí, zásadním způsobem ovlivňujícím další existenci a činnost společnosti, včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti,“* a dodává, že *„zatímco další orgány společnosti plní pouze funkce směřující k zajištění řádného chodu společnosti, a to představenstvo k jejímu obchodnímu vedení a dozorčí rada ke kontrole její činnosti. Do výkonu působnosti těchto orgánů, tedy do obchodního vedení*

*a kontroly, akcionáři, respektive valná hromada, přímo zasahovat nemohou a mohou je zásadně ovlivňovat pouze prostřednictvím rozhodování o jejich personálním složení.*⁸⁹

2.1.2.6. Působnost valné hromady evropské společnosti

Působnost valné hromady evropské společnosti je na úrovni Nařízení vymezena v čl. 52 NoSE, který tak plní funkci centrální kompetenční normy.⁹⁰ Povaha tohoto ustanovení je velmi specifická, neboť k přidělení kompetencí tu dochází na dvou úrovních.

Ustanovení čl. 52 al. 1 písm a) NoSE hovoří na prvním místě o působnosti valné hromady v záležitostech, ve kterých má výlučnou pravomoc na základě samotného Nařízení, což trochu svádí k výkladu, že valné hromadě přísluší rozhodovat jen tam, kde jí je taková kompetence výslovně udělena Nařízením. Příkladně lze zmínit čl. 40 odst. 2 NoSE, který valné hromadě přiděluje působnost ke jmenování členů dozorčí rady v dualistickém systému evropské společnosti.

Nicméně v souladu se závěry právních teoretiků v Německu vznikají na úrovni Nařízení určité mezery, které však není možné vyplnit aplikací národního práva, neboť nebyly zamýšleny evropským zákonodárcem při tvorbě Nařízení.⁹¹ Na základě existence těchto mezer potom přičítají valné hromadě evropské společnosti další nepsanou působnost, která ovšem vyplývá z titulu samotného Nařízení.⁹² Lutter, Hommelhoff ve svém komentáři jmenuje např. čl. 63 NoSE, který se týká zrušení, likvidace, platební neschopnosti, zastavení plateb a podobných postupů. Působnost valné hromady zde odůvodňuje procesem přijímání Nařízení, kdy předchází návrhy tuto působnost výslovně vymezily a dále odkazem na ustanovení o rozhodování valné hromady v závěru příslušného ustanovení.⁹³

Pro evropskou společnost se sídlem na území České republiky nebude mít žádnou relevanci čl. 52 al. 1 písm. b), neboť ten odkazuje na právní předpisy členského státu, jimiž se provádí Směrnice. Jedná se tedy konkrétně o druhou část ZoSE, která se týká

---

89 Rozhodnutí NS ČR ze dne 29. června 2005, sp.zn. 29 Odo 442/2004

90 Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 681 a násled.

91 Např. Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 43 - 48

92 Tamtéž, s. 911, 912

93 Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 691, 692

zapojení zaměstnanců evropské společnosti, která však působnost valné hromady v této oblasti nikterak nevymezuje.⁹⁴

Ustanovení čl. 52 al. 2 začíná poněkud zavádějícím spojením „kromě toho“⁹⁵, z čehož by teoreticky mohlo být dovozeno, že působnost svěřená valné hromadě evropské společnosti předpisy práva členského státu, ve kterém se nachází sídlo, nebo stanovami v souladu s těmito předpisy, je tak postavena na stejnou úroveň jako působnost svěřena přímo Nařízením. Ohledně této otázky však existují jednotné právní názory, které uzavírají, že **národnímu právu zde přísluší pouze doplňující funkce.**⁹⁶

Mám za to, že čl. 52 al. 2 v sobě nezahrnuje působnost valné hromady, která je vymezena v ZoSE, neboť odkazuje pouze na národní akciové právo. Členský stát však může zakotvit úpravu v prováděcím zákoně pouze na základě existujícího zmocnění obsaženého v Nařízení.⁹⁷ Nicméně je samozřejmé, že i tato působnost bude valné hromadě náležet. V souladu se zněním čl. 52 al. 1 písm. a) „pravomoc na základě nařízení“ bych ji podřadila právě pod uvedené ustanovení, což bude mít význam při přednosti užití těchto norem a ve svém důsledku tak bude navozena i souvislost s generální normou čl. 9 NoSE, která hierarchicky staví úpravu provedenou v prováděcích zákonech před národní akciové právo.

Příkladem lze uvést čl. 39 odst. 2 NoSE, který za normálních podmínek svěřuje působnost ve věci jmenování a odvolávání člena nebo členů dozorčího orgánu dozorčí radě, přičemž členský stát je následně zmocněn k přijetí úpravy, která vyžaduje, nebo umožňuje, aby ve stanovách bylo stanoveno, že člena nebo členy řídicího orgánu jmenuje a odvolává valná hromada za stejných podmínek, jaké platí pro akciové společnosti se sídlem na jeho území. Tuzemský zákonodárce toto zmocnění naplňuje v § 23 ZoSE. Do působnosti valné hromady tedy v závislosti na tomto ustanovení spadá i volba či odvolávání členů představenstva dualistické evropské společnosti, pokud tak určí stanovy.

---

94 Na rozdíl od německé úpravy obsažené v SEBG (SEBeteiligungsgesetz), kde je působnost valné hromady vymezena např. pro jmenování zástupce zaměstnanců dle § 36 Abs. 4 SEBG

95 V německé verzi Nařízení „außerdem“, v anglické verzi Nařízení „furthermore“, ...

96 Více k tomu např. *Brandt, U.* Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 121, 142; *Lutter, M., Hommelhof, P.* SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 686; *Schwarz, G. Ch.* SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 913

97 Srov. *Dědič, J., Čech, P.* Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 29-36

Ustanovení čl. 52 al. 2 NoSE se následně dovolává úpravy obchodního zákoníku, případně norem jiných právních předpisů, které lze aplikovat na akciové společnosti se sídlem v České republice. S ohledem na toto ustanovení tak budou moci být použity i výše učiněné závěry ohledně působnosti valné hromady v české akciové společnosti, avšak s určitými omezeními, neboť nelze opět zapomenout na specifický charakter evropské společnosti a v souvislosti s tím nelze než poznamenat, že aplikace národního akciového práva by nikdy neměla být v rozporu nejen s konkrétními normami obsaženými v Nařízení, ale i s principy a zásadami v něm vyjádřenými.

V tomto důsledku dojde např. k vyloučení působnosti valné hromady evropské společnosti, kterou pro české akciové společnosti zakotvuje § 187 odst. 1 písm. j) ObchZ, a to z toho důvodu, že „*evropská společnost se nesmí transformovat na jinou právní formu než národní akciovou společnost, jak plyne a contrario z ustanovení čl. 66 NoSE.*“⁹⁸

Postoj k existenci nepsané působnosti přímo z titulu Nařízení jsem zaujala již výše. Mám za to, že nepsaná působnost by se měla uplatnit i přímo z titulu práva akciových společností, neboť např. § 67a ObchZ bude na základě čl. 52 al. 2 NoSE uplatněn i v případě evropské společnosti.

Existenci této nepsané působnosti jsem výše dovodila z podobné koncepce vytvořené v Německu, tzv. „Holzmüller-Doktrin“. V této souvislosti je třeba odkázat na rozcházející se názory ohledně užití této doktríny na evropskou společnost vyskytující se mezi právními teoretiky v Německu.⁹⁹

2.1.2.7. Vzájemný vztah valné hromady a představenstva evropské společnosti

Již v části, která vymezuje působnost představenstva evropské společnosti, jsem vyjádřila názor, že formulaci „odpovídá za řízení SE“, obsaženou v čl. 39 odst. 1 NoSE, nelze považovat za zákaz udílení pokynů představenstvu ohledně řízení evropské společnosti. Otázkou však zůstává, zda valná hromada má dostatek kompetencí k takovému zásahu do působnosti jiného orgánu evropské společnosti, resp. zda je vymezení působnosti jednotlivých orgánů z důvodu aplikace ustanovení

---

⁹⁸ Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 310

⁹⁹ Argumenty pro použití doktríny uvádí např. Hommelhoff, proti je zásadně např. Brandt.

čl. 52 al. 2 NoSE natolik otevřené, že lze aplikovat i ustanovení § 194 odst. 4, zejména poslední věty týkající se obchodního vedení.

G. Ch. Schwarz dovozuje ve svém komentáři zákaz udílení pokynů valnou hromadou představenstvu ohledně řízení evropské společnosti z ustanovení čl. 52 al. 1 NoSE, neboť takto vymezená působnost patří do výlučné kompetence valné hromady, avšak řízení společnosti, a v tom důsledku udílení příkazů v této oblasti, do působnosti vymezené čl. 52 NoSE nespadá. Pouze v případě, kdy tak výslovně stanoví zákon, lze na základě čl. 52 al. 2 NoSE udílení pokynů připustit. Pro evropskou společnost se sídlem na území Německa tak bude aplikovatelný § 119 odst. 2 AktG.¹⁰⁰

V zásadě s tímto závěrem souhlasím. Naznačené řešení rovněž odpovídá koncepci samotného Nařízení. Nelze totiž opomenout ani proces vzniku evropské společnosti, který ve svém výsledku lze charakterizovat jako politický kompromis. Samotná povaha Nařízení spočívá ve stanovení pouhého rámce, ve kterém se lze pohybovat, avšak v dalším odkazuje na akciové právo národních právních řádů členských států. Účelem je zachovat specifika, základní zásady a principy na kterých spočívá právo akciových společností jednotlivých právních řádů. Stranou zde nestojí ani princip subsidiarity a proporcionality, na který se odvolává úvahový důvod č. 29, případně antidiskriminační doložka obsažená v čl. 10 NoSE, která ukládá povinnost přistupovat k evropské společnosti tak, jako kdyby se jednalo o akciovou společnost založenou podle práva členského státu, ve kterém má sídlo. Všechny tyto argumenty ve spojení s faktem, že normy upravující evropskou společnost by měly být vykládány takovým způsobem, který by zajistil plnou funkčnost tohoto institutu, směřují k aplikaci § 194 odst. 4 ObchZ i na evropskou společnost. Jeho užití je rovněž umožněno otevřeností Nařízení vůči právním normám členského státu sídla evropské společnosti v důsledku aplikace čl. 52 al. 2 NoSE.¹⁰¹

V souladu s § 194 odst. 4 ObchZ je představenstvu evropské společnosti uložena povinnost řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou evropské společnosti, přičemž hranicí zde zůstává pouze obchodní vedení společnosti, resp. běžné vedení společnosti, ohledně kterého nelze představenstvu pokyny udělovat, nicméně

100Srov. Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 648

101Srov. Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 686, 687

stanovení zásad vyloučeno není. Z toho vyplývá, že rozhodnutí valné hromady, kterým jsou představenstvu evropské společnosti uděleny pokyny, případně stanoveny zásady ohledně řízení SE, jsou připuštěny. Valná hromada tak například může nejen stanovit zásady, kterými se má představenstvo řídit při utváření strategických cílů a koncepcí společnosti, nýbrž dokonce i udávat konkrétní pokyny. Valnou hromadu evropské společnosti je tak možno charakterizovat jako nejvyšší a nejvýznamnější orgán společnosti.

Nelze však opomenout, že postavení akcionářů na valné hromadě, význam valné hromady, intenzita její síly rozhodovat a vytvářet tak vůli společnosti, záleží i na jiných faktorech a může se v jednotlivých společnostech lišit.

Akciové společnosti jsou obecně koncipovány jako kumulace kapitálu, přičemž akcie je cenným papírem, který lze využít jako investiční nástroj jak z dlouhodobého, tak krátkodobého hlediska. Valnou hromadu proto můžeme charakterizovat jako fórum mnoha akcionářů vlastnících pouze nepatrnou část z celkového počtu akcií, na druhou stranu existují i společnosti s jediným akcionářem. Jsem toho názoru, že u evropské společnosti bude převažovat spíše druhá varianta, resp. varianta s nižším počtem akcionářů. Zvážíme-li způsob vzniku společnosti, je možné, že při založení evropské společnosti fúzí zde budou existovat pouze dva akcionáři. Evropská společnost s jediným akcionářem může vzniknout např. v důsledku založení dceřiné společnosti ve formě evropské společnosti v souladu se zněním ustanovení čl. 3 odst. 2 NoSE. Funkci valné hromady zde bude vykonávat jediný akcionář a rozhodování bude probíhat pouze na formální bázi, neboť rozhodnutí budou tvořena již dříve v rámci vedení mateřské evropské společnosti jako jediného akcionáře.¹⁰² Povaha valné hromady jako fóra mnoha akcionářů může být naopak naplněna např. při přeměně stávající akciové společnosti na evropskou společnost dle čl. 37 NoSE. Postavení akcionáře však v tomto případě nelze nikterak přeceňovat zejména s ohledem na jeho zájmy,¹⁰³ z čehož lze rovněž dovodit vliv rozhodování valné hromady na politiku evropské společnosti, který tak bude určitým způsobem oslaben ve prospěch jiných orgánů společnosti.

---

¹⁰²Brandt, U. Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). Peter Lang GmbH Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main, 2004, s. 65 - 67

¹⁰³Srov. Závodský, M. Neplatnost usnesení valných hromad akciových společností v České republice a Rakousku se zvláštním zřetelem k Německu. Rigorózní práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Katedra obchodního práva, 2005/2006

2.1.3. Dozorčí rada evropské společnosti

Působnost dozorčí rady jako jednoho z obligatorních orgánů evropské společnosti s dualistickým modelem správy společnosti (čl. 38 NoSE) je opět primárně zakotvena na úrovni Nařízení. Přesto však není možné vyloučit aplikaci národního akciového práva, což signalizuje i otevřenost úpravy zakotvené v Nařízení, kterou lze dovodit z čl. 52 al. 2 NoSE a z generálního odkazu na národní akciové právo vyjádřeného v čl. 9 NoSE.

Důležité je zmínit, že do působnosti dozorčí rady spadá v souladu s čl. 39 odst. 2 al. 1 NoSE jmenování a odvolávání členů řídicího orgánu, resp. představenstva evropské společnosti. Na druhou stranu ustanovení čl. 39 odst. 2 al. 2 NoSE zmocňuje členský stát, aby dle svého uvážení vyžadoval nebo umožnil odlišnou varinatu, a sice že člena nebo členy řídicího orgánu jmenuje a odvolává valná hromada za stejných podmínek, jaké platí pro akciové společnosti se sídlem na jeho území. Citovaná možnost musí být upravena ve stanovách dotčené společnosti. Český zákonodárce toto zmocnění realizuje v § 23 ZoSE. S ohledem na vůli zakladatelů evropské společnosti může tedy dojít k vyloučení uvedené působnosti a k jejímu přenesení na valnou hromadu evropské společnosti. Orgán, kterému tato působnost přísluší, tak má skrze možnost jmenování a odvolávání členů představenstva ve svých rukou zároveň i vliv na budoucí obchodní politiku nastolenou představenstvem.¹⁰⁴

Další část působnosti dozorčí rady evropské společnosti je následně vyjádřena v čl. 40 odst. 1 NoSE, který tím, že stanoví působnost dozorčí rady evropské společnosti k dohlížení na práci řídicího orgánu, vyjadřuje jednu ze základních zásad, na kterých spočívá Nařízení, a to strukturu orgánů evropské společnosti, možnost jejího výběru dle čl. 38 NoSE a rozdělení působností mezi jednotlivé orgány evropské společnosti. Tuto zásadu umocňuje čl. 40 odst. 1 věta 2. NoSE, když v důsledku této regulace je zřejmé,

---

¹⁰⁴Srov. *Manz, G., Mayer, B., Schröder, A.* Europäische Aktiengesellschaft SE, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2005, s. 431

že dozorčí orgán je vyloučen z řízení evropské společnosti.¹⁰⁵ Z formulace „není oprávněn sám řídit SE“ rovněž vyplývá, že není připuštěno ani udílení pokynů představenstvu dozorčí radou. Dozorčímu orgánu taktéž nepřísluší jakékoliv právo iniciativy v podnikatelských záležitostech.¹⁰⁶ Výjimku však znázorňuje čl. 48 NoSE, který připouští odlišnou úpravu ve stanovách přímo z titulu Nařízení. Zakladatelé, případně valná hromada, tak mohou do stanov vložit ustanovení, která by uváděla druhy jednání, které musí představenstvu evropské společnosti schválit dozorčí rada. K aplikaci čl. 48 NoSE jsem se vyjádřila již výše v kapitole, která se věnuje vyloučení či omezení jednatelského oprávnění představenstva evropské společnosti. Proto v této části učiním jen krátké shrnutí. Je důležité poznamenat, že Česká republika nevyužila zmocnění poskytnuté jí v čl. 48 odst. 1 al. 2, případně v čl. 48 odst. 2 NoSE. Možnost odchýlného ustanovení ve stanovách je tak dána přímo na úrovni Nařízení a v důsledku nevyužití poskytnutého zmocnění, nebude možné užít úpravu obsaženou v ObchZ. Jedná se konkrétně o § 191 odst. 2 ObchZ v části, která stanoví možnost omezit právo představenstva jednat jménem společnosti rozhodnutím dozorčí rady a § 193 odst. 2 ObchZ, který k uzavření tam určených smluv vyžaduje souhlas dozorčí rady.^{107,108}

Mám za to, že v případě, že stanovy budou vyžadovat k určitým jednáním představenstva evropské společnosti předchozí souhlas dozorčí rady, bude možné v této souvislosti aplikovat i § 201 odst. 4 ObchZ, který rovněž umožňuje dozorčí radě takováto jednání představenstvu zakázat. I. Rada¹⁰⁹ k tomu uvádí, že *“zákaz určitého jednání představenstva však nelze chápat jako udílení pokynů směřujících k určitému konkrétnímu jednání”*. V další části textu poté staví argumenty podporující názor, že dozorčí rada nemá právo udílet pokyny představenstvu. Opačný názor však oproti němu zaujímá např. I. Štenglová.¹¹⁰

Osobně jsem přesvědčena, že stejně jako jsem výše dovodila možnost udílení pokynů valnou hromadou v případě, že jí zákon svěřuje působnost k udělení souhlasu k

---

105Srov. Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 29-36

106Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, s. 443 a násl.

107Shodně Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 302

108K čl. 48 NoSE více v pasáži týkající se působnosti dozorčí rady.

109Rada, I. Dozorčí rada obchodních společností. Praha: Linde, 2008, s. 123

110Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 764

určitým právním úkonům činěným představenstvem (např. § 67a ObchZ), i v případě dozorčí rady lze dovodit působnost k udělení pokynů v případě, že jí stanovy v souladu s čl. 48 NoSE stanoví působnost k udělení souhlasu k určitým jednáním představenstva.

Dále bych chtěla upozornit na existenci čl. 41 NoSE, který obsahuje úpravu nástrojů dozorčího orgánů při výkonu dohlížecí funkce podle čl. 40 odst. 1 NoSE ve spojení s čl. 39 odst. 1 NoSE.¹¹¹ Zejména je nutné zdůraznit, že dohlížecí funkce zde neznamená pouze působnost ke kontrole již udáého, nýbrž směřuje i vůči dějům budoucím. To lze dovodit zejména z formulace čl. 41 odst. 1 NoSE, na základě něhož má řídicí orgán povinnost informovat dozorčí orgán nejméně jednou za tři měsíce o průběhu a předpokládaném vývoji podnikání evropské společnosti.

Zajímavé je rovněž poukázat na čl. 41 odst. 3 NoSE, na základě kterého může dozorčí orgán od řídicího orgánu požadovat, aby mu poskytl jakékoliv informace, které jsou potřebné pro výkon dohledu v souladu s čl. 40 odst. 1 NoSE za současného zmocnění členského státu ke stanovení, že tuto možnost je rovněž oprávněn využít každý člen dozorčího orgánu. Uvedené ustanovení se dočkalo svého provedení v § 25 ZoSE, dle něhož má právo na informace vůči představenstvu každý člen dozorčí rady, pokud je to nezbytné pro jeho činnost v dozorčí radě a je-li to v důležitém zájmu společnosti.

Skrze ustanovení čl. 54 odst. 2 NoSE je zajištěna aplikace § 199 odst. 1 ObchZ o svolávání valné hromady dozorčí radou. K úkolům dozorčí rady bude rovněž náležet zastupování společnosti v řízení před soudy a jinými orgány proti členu představenstva tak, jak stanoví § 199 odst. 2 ObchZ, případně oprávnění a zároveň povinnost k přezkoumání řádné, mimořádné a konsolidované, popřípadě i mezitímní účetní závěrky a návrhu na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty. Své vyjádření pak v souladu s § 198 ObchZ předkládá valné hromadě.

Zbývá už jen dodat, že významným nástrojem valné hromady je oprávnění svěřené valné hromadě ustanovením § 182 odst. 1 písm. b) ObchZ, na základě něhož může valná hromada požádat dozorčí radu, aby přezkoumala výkon působnosti představenstva v záležitostech určených žádostí. Valné hromadě tak v žádném případě

---

¹¹¹ Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar, Verlag C.H.Beck oHG, 2006, s. 671

nepřísluší samostatně provádět kontrolu činnosti představenstva, čímž je opět potvrzeno striktní dělení působností mezi orgány evropské společnosti.

2.2. Působnost orgánů v monistickém systému organizace evropské společnosti

Monistický systém organizace evropské společnosti je typický tím, že zde hraje silnou úlohu správní rada, která v sobě spojuje působnost, jenž je v dualistickém systému organizace společnosti dělena mezi představenstvo a dozorčí radu. Správní rada je tak oprávněna, ale zároveň i povinna, k řízení společnosti a zároveň k dozorčí činnosti.

Naše právní úprava dále předvídá ustavení generálního ředitele, případně delegovaného generálního ředitele. Český zákonodárce, který se při úpravě tohoto systému nechal inspirovat francouzskou právní úpravou,¹¹² tak zakotvuje dvě možnosti volby, přičemž ta v souladu s § 35 odst. 2 ZoSE musí být uskutečněna, za podmínek určených stanovami, správní radou. Lze tak volit mezi předsedou správní rady, který bude vykonávat i funkci generálního ředitele nebo naopak tyto dvě funkce od sebe oddělit a generálním ředitelem jmenovat jinou fyzickou osobu. Takto jmenovaný generální ředitel, případně předseda-generální ředitel plní poté funkci statutárního orgánu (čl. 26 odst. 2 ZoSE) a zároveň mu náleží obchodní vedení společnosti (čl. 35 odst. 1 ZoSE).

Vzhledem k tomu, že české akciové právo zásadně spočívá na dualistickém systému správy společnosti, musela být tuzemským zákonodárce přijata speciální úprava pro monistický systém evropské společnosti v souladu se zmocněním zakotveným v čl. 43 odst. 4 NoSE. Působnost orgánů monistické evropské společnosti, tak bude vyplývat prvně z Nařízení a ohledně další působnosti bude nutné zaměřit se na jednotlivá ustanovení prováděcího zákona. Obchodní zákoník tu však díky zmocnění obsaženém v čl. 43 odst. 4 NoSE bude moci být použit pouze na základě § 4 ZoSE. Aplikace tohoto ustanovení prakticky vylučuje použití čl. 9 odst. 1 písm. c) ii NoSE.

---

¹¹²Důvodová zpráva k návrhu zákona o evropské společnosti, Zvláštní část, parlamentní tisk 691/0, IV. Volební období PSP ČR; www.psp.cz

2.2.1. Působnost správní rady evropské společnosti

Působnost správní rady evropské společnosti je opět primárně zakotvena na úrovni Nařízení. Působnost v oblasti řízení SE se odvíjí od ustanovení čl. 43 NoSE, který stanoví, že správní orgán řídí SE a stejně jako čl. 39 odst. 1 NoSE pokračuje tím, že členský stát může stanovit, že generální ředitel nebo generální ředitelé odpovídají za běžné každodenní vedení společnosti za stejných podmínek, jaké platí pro akciové společnosti se sídlem na jeho území. V tomto případě však na rozdíl od dualistického systému evropské společnosti, je otázka přenesení odpovědnosti za běžné každodenní vedení společnosti upravena prováděcím zákonem, který svěruje tuto působnost do rukou generálního ředitele, resp. dle provedené volby do rukou předsedy-generálního ředitele. Důsledkem je oddělení působnosti v oblasti řízení SE a v oblasti běžného vedení společnosti, které se tím ocitá v působnosti jiného orgánu evropské společnosti a je vyňato z působnosti správní rady.

2.2.1.1. Řízení SE jako součást vnitřní působnosti správní rady evropské společnosti

Pojem řízení SE uvedený v čl. 43 odst. 1 NoSE, tak jak byl výše vymezen, v sobě nezahrnuje působnost správní rady jako statutárního orgánu, což kromě jiného potvrzuje i přiřknutí této působnosti, tedy působnosti jednat jménem společnosti navenek i jiným orgánům monistické evropské společnosti v § 26 odst. 2 ZoSE.

Stejně jako u dualistické evropské společnosti jsem plně přesvědčena, že působnost ve věcech řízení SE nebude rovna celkové vnitřní působnosti. Je stále nutné brát v úvahu otevřenost čl. 52 NoSE a možnost aplikace jiných ustanovení národního práva v tomto případě obsažených buď přímo v prováděcím zákoně anebo jak stanoví § 4 ZoSE, v obchodním zákoníku.

Působnost v oblasti řízení SE je na úrovni prováděcího zákona regulována v § 40 odst. 1 ZoSE, který působnost správní rady charakterizuje jako určování orientace činnosti evropské společnosti a dohlížení na její realizaci S výjimkou působnosti výslovně svěřené valné hromadě a v rámci předmětu podnikání má dále správní rada možnost zabývat se kteroukoli zásadní otázkou významnou pro dobré fungování evropské společnosti a prostřednictvím svých usnesení řídit záležitosti těchto otázek se

týkající. Dle mého názoru však se jedná pouze o bližší specifikaci samotného pojmu „řízení SE“, který užívá Nařízení. Vzhledem k definici tohoto pojmu, o kterou jsem se pokusila v části věnované dualistické evropské společnosti, a v níž jsem „řízení SE“ vymezila jako rozhodování o všech důležitých a významných záležitostech, týkajících se orientace společnosti, jejího strategického směřování a fungování, **které nejsou vymezeny do působnosti žádnému jinému orgánu společnosti**, spadá do tohoto rámce i samotná dohlížecí a kontrolní činnost, neboť tu neexistuje žádný jiný orgán, kterému by tato působnost byla přidělena.

V souladu s ustanovením § 40 odst. 1 ZoSE určuje správní rada orientaci činnosti evropské společnosti a dohlíží na její realizaci. S výjimkou působnosti výslovně svěřené valné hromadě a v rámci předmětu podnikání, se může zabývat kteroukoliv zásadní otázkou významnou pro dobré fungování evropské společnosti. Záležitosti vztahující se k těmto otázkám, řídí prostřednictvím svých usnesení. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o vnitřní působnost správní rady, budou tato usnesení přijímána způsobem podle čl. 50 NoSE.

Mám za to, že ustanovení § 40 odst. 3 ZoSE tím, že stanoví, že správní rada uskutečňuje kontroly a ověření řízení evropské společnosti, jejího hospodaření a provozu podniku, které považuje za účelné, pouze dále konkretizuje dohlížecí působnost správní rady.

Kromě působnosti vymezené správní radě na úrovni Nařízení a dále ustanoveními prováděcího zákona, bude možné aplikovat rovněž obchodní zákoník. V tomto případě však bude nutné řídit se podpůrnými pravidly zakotvenými v § 4 odst. 2,3 ZoSE.

2.2.1.2. Přenesení výkonu působnosti správní rady SE

Stejně jako představenstvo dualistické evropské společnosti nemusí svou působnost realizovat samo, ačkoliv je přímo na úrovni Nařízení stanoveno, že odpovídá za řízení SE, tak rovněž správní rada může delegovat výkon své působnosti. V případě monistického systému je však tato možnost výslovně zakotvena v § 40 odst. 4 ZoSE, který umožňuje správní radě svěřit jednomu nebo několika svým členům nebo akcionářům nebo jiným osobám zvláštní oprávnění týkající se jednoho nebo několika určených předmětů působnosti. Z uvedené formulace vyplývá, že takovouto delegaci nelze učinit generálně, což je ostatně logické, neboť by tím došlo k úplnému popření

funkce správní rady. Věta druhá dokonce umožňuje vytvářet výbory, které mohou být pověřeny pouze studiem otázek, které správní rada nebo její předseda přenechá jejich zkoumání. Vzhledem ke znění poslední věty tohoto odstavce a formulace „v rámci její odpovědnosti“ jsem přesvědčena, že se nejedná o přenesení odpovědnosti za výkon působnosti správní rady.

Důvodová zpráva k prováděcímu zákonu se k předmětnému ustanovení vyjadřuje v tom smyslu, že *„odstavec 4 byl zařazen z francouzského dekretu prováděcího obchodní zákoník (čl. 90 dekretu 67-236), protože vyjadřuje jeden z významných principů corporate governance, který se dosud v českém právu neodrazil.“*¹¹³

2.2.2. Působnost generálního ředitele

K možnosti ustavení orgánu generálního ředitele a jeho působnosti v monistické evropské společnosti se vyjadřuje Nařízení pouze v čl. 43 odst. 1 věta druhá NoSE, dle kterého může členský stát stanovit, že generální ředitel nebo generální ředitelé odpovídají za běžné každodenní vedení společnosti za stejných podmínek, jaké platí pro akciové společnosti se sídlem na jeho území. Tuzemský zákonodárce zakotvil toto přenesení v souladu se zmocněním daným mu ustanovením čl. 43 odst. 4 NoSE v prováděcím zákoně. Je třeba poznamenat, že takovýto generální ředitel nebude vykonávat svou funkci v pozici zaměstnance společnosti, jako tomu bylo v případě dualistické evropské společnosti, nýbrž generální ředitel bude v důsledku přenesení odpovědnosti přímo orgánem monistické evropské společnosti.

V souladu s § 35 odst. 1 ZoSE obchodní vedení společnosti přísluší buď předsedovi správní rady, který za ně nese odpovědnost (předseda-generální ředitel), nebo jiné fyzické osobě jmenované správní radou, která má titul generální ředitel.¹¹⁴ Je samozřejmé, že je-li evropská společnost řízena předsedou-generálním ředitelem, platí pro něj i ustanovení o generálním řediteli (§ 35 odst. 3 ZoSE). Významný je rovněž § 35 odst. 4 ZoSE, který zakotvuje aplikaci § 66 ObchZ a dalších ustanovení o orgánech akciové společnosti i na postavení generálního ředitele (delegovaných generálních

---

¹¹³Důvodová zpráva k návrhu zákona o evropské společnosti, Zvláštní část, k § 40, parlamentní tisk 691/0, IV. volební období PSP ČR; www.psp.cz

¹¹⁴K učinění volby, zda generálním ředitelem bude předseda správní rady či jiná osoba viz výše.

ředitelů). V případě použití těchto předpisů se bude nutné řídit podpůrnými pravidly obsaženými v § 4 odst. 2,3 ZoSE.

Působnost v oblasti obchodního vedení je dále upřesněna v § 39 odst. 1 ZoSE, který tak blíže vymezuje samotný pojem obchodního vedení tím způsobem, že stanoví, že generální ředitel vykonává svou působnost v rámci předmětu podnikání evropské společnosti, s výjimkou působnosti, kterou Nařízení nebo zákon výslovně přiznává valné hromadě a správní radě. *„Zákonem je zde míněn jednak zákon o SE, jednak příslušná ustanovení obchodního zákoníku aplikovatelná podle § 4 odst. 2,3 ZoSE.“*¹¹⁵

Vzhledem k nutnosti použití obchodního zákoníku na základě výkladových pravidel obsažených v § 4 odst. 2,3 ZoSE, tak bude do působnosti generálního ředitele možné zahrnout např. i svolávání valné hromady v případech, kdy to obchodní zákoník ukládá představenstvu. Jedná se např. o ustanovení § 184 odst. 3 ObchZ. Už výše bylo poznamenáno, že výkon působnosti orgánů společnosti vůči společníkům není považován za působnost spadající do oblasti obchodního vedení. Z toho lze dovodit, že i v případě generálního ředitele, nebude jeho působnost striktně omezena pouze na obchodní vedení, ale obchodní vedení bude spadat do celkové vnitřní působnosti generálního ředitele jako orgánu evropské společnosti.

Ohledně definice obchodního vedení lze vycházet ze závěrů judikatury vymezených výše v části věnované dualistickému modelu evropské společnosti, přičemž nelze opomenout pojem, kterým tato působnost bude zejména charakterizována, a tj. „každodennost“. Tomu odpovídá i původní záměr při přijímání prováděcího zákona, neboť důvodová zpráva v odůvodnění k § 40 ZoSE uvádí, že *„správní rada rozhoduje o strategických otázkách společnosti, provádí kontrolní činnost, ale neuskutečňuje běžné řízení (obchodní vedení), které je svěřeno buď jejímu předsedovi, nebo od něj odlišnému generálnímu řediteli a popř. ještě delegovaným generálním ředitelům.“*

2.2.2.1. Vztah generálního ředitele a správní rady

Mám za to, že rozlišení záležitostí, které budou ve skutečnosti spadat do běžného obchodního vedení, a tím do působnosti generálního ředitele a záležitostí spadajících do řízení společnosti jako působnosti správní rady bude nutné odlišovat případ od případu.

---

¹¹⁵Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 334

Hlavním kritériem tu dle mého názoru bude právě pojem „každodennost“ či „obvyklost“, neboť těmito pojmy je v současné judikatuře charakterizován právě termín obchodního vedení. Naopak u správní rady bude nutné zohlednit hledisko „významnosti“, „zásadnosti“.

Pokud tedy využijeme příkladu uzavření smlouvy o prodeji podniku či jeho části, bude rozhodnutí týkající se tohoto prodeje, samozřejmě po zvážení konkrétních okolností, náležet spíše do působnosti správní rady, neboť se dle mého názoru jedná o zásadní koncepční otázku směřování politiky společnosti.

Tato hlediska se rovněž uplatní při dalším rozdělení působnosti mezi správní radu a generálního ředitele podle § 4 odst. 2 ZoSE. Bude-li obchodní zákoník určitou věc svěřovat do působnosti představenstva, potom je třeba posoudit, zda se v konkrétním případě jedná o záležitost, která spadá do obchodního vedení. Potom by náležela generálnímu řediteli (případně delegovaným generálním ředitelům). V případě jiných záležitostí by působnost náležela správní radě.¹¹⁶

Do působnosti generálního ředitele tak bude spadat např. řádné vedení účetnictví společnosti podle § 192 odst. 1 ObchZ.

Další problematikou v oblasti vzájemných vztahů těchto dvou orgánů, bude otázka možnosti udílení pokynů generálnímu řediteli správní radou.

2.2.2.2. Charakteristika německé úpravy

Německá právní teorie zabývající se evropskou společností přirovnává správní radu orgánu známému z angloamerického právního systému jako „Board of Directors“. Tzv. „geschäftsführende Direktoren“ nacházejí své vyjádření zase v „Executive directors“. Tyto orgány se následně vůči sobě vyznačují vztahem nadřízenosti a podřízenosti - správní rada, která vede společnost a zároveň jí přísluší dohlížecí funkce na jedné straně a „geschäftsführende Direktoren“ jako orgán obchodního vedení¹¹⁷ na straně druhé. Na základě ustanovení § 22 odst. 1 SEAG¹¹⁸ určuje správní rada

---

116Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 339

117Je třeba poznamenat, že v německém akciovém právu jsou stiktně rozlišovány pojmy „Geschäftsführung“ a „Geschäftsleitung“, k tomu viz. Němečková, O. Obchodní vedení a vnitřní vztahy kapitálových společností v ČR a v Německu. Právní rozhledy č. 22/2004, s. 824 – 829; v případě evropské společnosti však toto dělení nelze přeceňovat, k tomu viz. Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008, (s.) k čl. 43 NoSE odst. 13

118Německý prováděcí zákon k evropské společnosti

směřování obchodní politiky. Z tohoto vzájemného vztahu je odvozena možnost udílení pokynů. Konkrétní normu obsahuje § 44 odst. 2 SEAG, na základě kterého jsou „geschäftsführende Direktoren“ ve vnitřních vztazích povinni zohlednit pokyny a omezení, které jsou jim v rámci platných předpisů uděleny stanovami, správní radou či valnou hromadou. „Geschäftsführende Direktoren“ jsou tak jen jakousi prodlouženou rukou správní rady, která si může na sebe vždy vztáhnout jejich působnost a nebo udílet závazné pokyny.¹¹⁹

2.2.2.3. Charakteristika tuzemské úpravy

Úprava obsažená v českém prováděcím zákoně spočívá na zcela odlišných základech než je tomu v případě úpravy německé. Důvodem je skutečnost, že prováděcí zákon neobsahuje jakékoliv ustanovení, které by bylo stejného nebo podobného znění jako § 44 odst. 2 SEAG.

Vzhledem ke skutečnosti, že prováděcí zákon ohledně působnosti v rámci obchodního vedení již nic bližšího nestanoví, bude možné využít ustanovení obchodního zákoníku, dle pravidel aplikace těchto ustanovení, které jsem vymezila výše. Bude tak možné použít i § 194 odst. 4 ObchZ, který zakazuje udílení pokynů představenstvu dualistické společnosti ve věcech obchodního vedení. Přijímání zásad však bude z povahy věci možné i správní radou, ačkoliv je tato působnost ustanovením § 194 odst. 4 ObchZ svěřena pouze valné hromadě, neboť valné hromadě je do její působnosti svěřeno samotné řízení evropské společnosti. Správní rada tedy udílet pokyny generálnímu řediteli nesmí, avšak možnost stanovení zásad jí odepřena není.

Nelze však zapomenout na závěry, které jsem učinila v předchozí části ohledně působnosti dozorčí rady dualistické evropské společnosti a možnosti udílení pokynů v případě, že je v důsledku čl. 48 NoSE vyžadováno schválení dozorčí radou. Toto ustanovení umožňuje ve stanovách uvést druhy jednání, které v monistickém systému evropské společnosti vyžadují výslovné rozhodnutí správního orgánu. V takovém případě jsem výše dovodila, že pokud má být například uzavírána určitá smlouva, ke které je vyžadováno rozhodnutí správní rady, bude pravděpodobně možné, aby správní rada udílela pokyny ohledně znění takové smlouvy, což vyplývá z logiky věci.

---

¹¹⁹ Volný překlad *Van Hulle, K., Maul, S., Drinhausen, F.* Handbuch zur Europäischen Gesellschaft (SE), Verlag C.H. Beck oHG, 2007, s. 138-140

Stejný závěr bude nutné učinit i ohledně ustanovení § 33 ZoSE, který do určité míry nahrazuje § 196a ObchZ.

2.2.3. Delegování generální ředitelé

V souladu s ustanovením § 36 odst. 1 ZoSE může správní rada jmenovat jednu nebo několik fyzických osob, které pověří asistencí generálnímu řediteli a které mají titul delegovaný generální ředitel. Činí tak na návrh samotného generálního ředitele. Rovněž správní rada, avšak v dohodě s generálním ředitelem, určí rozsah působnosti svěřené delegovanému generálnímu řediteli. Do působnosti delegovaného generálního ředitele tak lze svěřit např. působnost v otázkách finančních, ale není vyloučeno stanovit rozsah působnosti delegovaného generálního ředitele stejně, jako je stanoven rozsah působnosti generálního ředitele. Nedojde tak v žádném případě k vyloučení působnosti generálního ředitele, neboť prováděcí zákon výslovně stanoví, že delegování generální ředitelé jsou pověřeni „asistencí“ generálnímu řediteli.¹²⁰ Z toho lze pravděpodobně i dovodit, že generální ředitel může jakkoliv zasahovat do působnosti svěřené delegovaným generálním ředitelům, udělovat pokyny, stanovit zásady. Delegovaný generální ředitel je koncipován jako monokratický orgán, stejně jako generální ředitel. Mám za to, že jeho rozhodování dovnitř společnosti tedy nebude ničím omezeno a bude rozhodovat samostatně, pokud správní rada při vymezení jeho působnosti nestanoví jinak.

Postavení delegovaných generálních ředitelů se rovněž řídí § 66 ObchZ a dalšími ustanoveními o orgánech akciové společnosti na základě § 4 odst. 2, 3 ObchZ (§ 36 odst. 4 ZoSE).

2.2.3.1. Přenesení výkonu působnosti generálním ředitelem či delegovanými generálními řediteli

Z formulace obsažené v § 39 odst. 1 ZoSE, která říká, že „*generální ředitel vykonává obchodní vedení*“ dle mého názoru vyplývá, že nelze přenést výkon působnosti v rámci obchodního vedení na jinou osobu, která by nebyla delegovaným generálním ředitelem. Nelze tak jako v dualistické společnosti přenést působnost v oblasti obchodního vedení na osoby v pracovněprávním poměru ke společnosti. Takové

---

¹²⁰Stejně *Dědič, J., Čech, P.* Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 339

přenesení by však pravděpodobně ani nemělo smysl, neboť nemožnost existence takovýchto funkcí je zde plně vynahrazena eventualitou jmenování delegovaného generálního ředitele.

2.2.4. Jednání jménem monistické evropské společnosti navenek

Jménem monistické evropské společnosti navenek nejedná pouze jeden orgán společnosti, jako je tomu v případě evropské společnosti s dualistickým systémem. V souladu s § 26 odst. 2 ZoSE mají totiž stejný rozsah jednatelského oprávnění jako generální ředitel (případně předseda – generální ředitel) i delegovaní generální ředitelé (pokud jsou jmenováni) a stranou nezůstává ani správní rada.

2.2.4.1. Vyloučení či omezení jednatelského oprávnění

Rozsah jednatelského oprávnění pro správní radu je zakotven v § 40 odst. 2 věta 1 ZoSE, na základě kterého je správní rada oprávněna jednat jménem společnosti ve všech věcech. Stejný rozsah je stanoven v § 39 odst. 2 ZoSE pro generálního ředitele a v § 39 odst. 5 ZoSE pro případné delegované generální ředitele. Stejně jako u představenstva dualistické společnosti je možné z těchto ustanovení dovodit, že se nejedná pouze o záležitosti, které náleží do působnosti těchto orgánů, nýbrž i o ostatních věci spadající do působnosti orgánů odlišných. Tak např. ve věcech obchodního vedení, ačkoliv je tato působnost prováděcím zákonem výslovně svěřena generálnímu řediteli (resp. předsedovi-generálnímu řediteli) může navenek jednat a činit právní úkony i správní rada.

Jednání statutárních orgánů navenek však může být v určitých případech rovněž omezeno nebo může dojít k jeho vyloučení.

Předně je nutné poznamenat, že např. ustanovením obsaženým ve stanovách evropské společnosti nelze vyloučit jednatelské oprávnění orgánu individuálního, tzn. generálního ředitele, případně delegovaných generálních ředitelů, neboť by tím došlo k negaci jejich funkce jako statutárního orgánu společnosti. V případě správní rady by dle mého názoru bylo možné vyloučit jednání navenek u jednotlivých členů správní rady, stejně jako jednotlivých členů představenstva v dualistické evropské společnosti.

Možnost vyloučit oprávnění jednat navenek, a to i individuálního orgánu, může vyplývat přímo ze zákona. Ve shora uvedeném textu jsem příkladmo uváděla ustanovení § 199 odst. 2 ObchZ, který svěřuje dozorčí radě v dualistickém systému správy společnosti oprávnění zastupovat společnost v řízení před soudy a jinými orgány proti členu představenstva. Aplikace cit. ustanovení bude umožněna prostřednictvím použití podpůrných pravidel § 4 odst. 2 ZoSE. V důsledku tohoto postupu bude k zastupování společnosti v řízení před soudy a jinými orgány proti generálnímu řediteli oprávněna správní rada, která za tím účelem určí svého člena. Generální ředitel je z takového jednání vyloučen.

V souladu s ustanovením § 191 odst. 2 ObchZ v návaznosti na § 4 odst. 2 ZoSE je možné omezit právo generálního ředitele, či delegovaných generálních ředitelů jednat jménem společnosti, a to v důsledku úpravy obsažené ve stanovách, rozhodnutím valné hromady (nebo dozorčí rady, resp. správní rady). Vzhledem k existenci čl. 48 NoSE však nebude toto možné v důsledku rozhodnutí správní rady.

Závaznost učiněného právního úkonu vůči třetím osobám se však v případě správní rady neřídí ustanovením § 13 odst. 4,5 ObchZ, který se v dualistickém systému organizace společnosti použije na jednání představenstva, nýbrž jednání správní rady jako statutárního orgánu bude podléhat speciálnímu ustanovení přijatému pro monistický systém evropské společnosti v § 40 odst. 2 ZoSE. Dle tohoto ustanovení nebude evropská společnost vázána jednáním správní rady ve vztahu ke třetím osobám jen v případě, že překročí působnost, kterou jí svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon. V ostatních případech bude společnost vázána vždy, a to i za předpokladu, že správní rada překročí předmět podnikání, či překročí své jednatelské oprávnění, ačkoliv bylo omezeno rozhodnutím orgánů evropské společnosti. Vyloučení aplikace § 13 odst. 5 ObchZ na jednání správní rady s sebou přináší otázku, do jaké míry je možno vůči třetím osobám uplatňovat omezení jednatelského oprávnění, které plyne ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu, neboť ačkoliv je v ostatním znění §40 odst. 2 ZoSE vcelku totožné, vyloučení uplatnění těchto norem nezakotvuje. Celkem nepochybně by celou situaci ulehčil konkrétní výčet v předmětném § 40 odst. 2 ZoSE, zde však, v souladu s názorem J. Dědiče a P. Čecha,

uvedeného v jejich publikaci,¹²¹ bude nutné dovodit nemožnost uplatňovat takováto omezení vůči třetím osobám přímo z ustanovení komunitárního práva, konkrétně čl. 9 odst. 2 První (publikační) směrnice č. 68/151/EHS.¹²²

Tato situace však bude rozdílná v případě vnější působnosti generálního ředitele a vzhledem ke stejnému rozsahu jednatelského oprávnění u delegovaných generálních ředitelů, neboť prováděcí zákon v § 39 odst. 3 stanoví pouze, že omezující ustanovení stanov a rozhodnutí správní rady jsou vůči třetím osobám neúčinná, avšak dané ustanovení již není žádným způsobem rozvedeno. Uplatní se tak § 13 odst. 4,5 ObchZ.

Z omezení, která plynou přímo ze zákona jsem výše jmenovala např. § 67a ObchZ a dále § 196a ObchZ. Použití ustanovení § 196a ObchZ však bude poněkud problematické s ohledem na vyloučení jeho aplikovatelnosti v důsledku existence §§ 33, 34 ZoSE.¹²³

2.2.4.2. Způsob jednání statutárních orgánů jménem monistické evropské společnosti

Vzhledem ke skutečnosti, že správní rada je kolektivním orgánem,¹²⁴ zapíše se způsob, jakým jedná jménem společnosti do obchodního rejstříku. To výslovně stanoví i § 8 odst. 2 písm. c) ZoSE. Prováděcí zákon však již na žádném místě nestanoví případné podpůrné pravidlo pro situace, kdy stanovy způsob neurčí. Bude tak nutné, v pomoci si ustanovením § 191 odst. 1 ObchZ v návaznosti na § 4 odst. 2 ZoSE. Navenek tedy jedná za správní radu každý člen samostatně, pokud ze stanov nevyplývá něco jiného.¹²⁵ Stejně jako v případě dualistické společnosti, pokud stanovy evropské

121Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 335

122První směrnice Rady ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, Úř. věst. L 65, 14.3.1968, s. 8—12 (DE, FR, IT, NL) zvláštní vydání v českém jazyce Kapitola 17 Svazek 01 S. 3 - 7

123Více k této problematice Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 358 - 365

124Počet členů SR podléhá ustanovení čl. 43 odst. 2 NoSE, který ve své větě 1. zakotvuje autonomii stanov na úrovni NoSE. Přitom stačí, pokud stanovy stanoví pouze pravidla pro zjištění takového počtu. Přičemž je třeba brát ohled na pravidla o účasti zaměstnanců. V takovém případě je samotným nařízením stanoven minimální počet, tj. tři členové SR. ČR využila zmocnění věty 2. a podmínka jmenování nejméně 3 členů SR vyplývá ze ZoSE za každých okolností. Ustanovení § 26 odst. 1 ZoSE dále zadává stanovám povinnost, aby určily maximální počet členů SR, ten však nesmí překročit 18 členů. Dle názoru J. Dědiče a P. Čecha však národní zákonodárce nemá dostatek kompetence k určení takovéto autonomie stanov, neboť čl. 43 odst. 2 opravňuje pouze ke stanovení nejvyššího počtu členů. Zde je nutné dát přednost Nařízení jako normě nadřazené.

125Stejně Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006, s. 332

společnosti určují způsob jednání správní rady odchylně od § 191 odst. 1, nejde o omezení práva jednat jménem společnosti takovým způsobem, aby takové jednání nemělo účinky vůči třetím osobám.

Varianty způsobu jednání jménem společnosti jsou však u monistické evropské společnosti v zásadě omezeny, neboť nelze fakticky vyloučit jednatelské oprávnění žádného ze statutárních orgánů. Nelze tak např. upravit ve stanovách, že navenek bude jednat jménem evropské společnosti pouze správní rada, nebo generální ředitel. Vzhledem k tomu, že všechny orgány mají stejně širokou působnost pro jednání navenek, nebude možná ani potřeba společného jednání. Pokud by byl zvolen systém existence předsedy-generálního ředitele, mám za to, že by jeho jednání navenek rovněž nemohlo být vázáno na jednání některého z dalších členů správní rady. Jiné kombinace v rámci správní rady však budou možné. V úvahu by přicházelo i pověření některého z členů správní rady. Vzhledem ke skutečnosti, že i delegovaný generální ředitel má vůči třetím osobám stejný rozsah jednatelského oprávnění jako generální ředitel (§ 39 odst. 5 ZoSE), nebude možné v případě, kdy bude jmenováno více delegovaných generálních ředitelů, vázat jednání jednoho delegovaného generálního ředitele na jednání druhého.

2.2.4.3. Jednání zástupcem

Vzhledem ke koncepci generálního ředitele, či delegovaných generálních ředitelů jako monokratických orgánů, kteří jsou přímo ze zákona statutárním orgánem, jednají přímo jménem společnosti a jejich jednání tak vždy bude zavazovat evropskou společnost bez ohledu na to, zda učiněný právní úkon spadá do jejich vnitřní působnosti nebo ne, nebude třeba v jejich případě aplikovat § 15 ObchZ, který upravuje zákonné zmocnění.

Opačná situace se naskýtá u správní rady a to s ohledem na možnost svěřit jednomu nebo několika svým členům nebo akcionářům nebo jiným osobám zvláštní oprávnění týkající se jednoho nebo několika určených předmětů působnosti, zakotvenou v § 40 odst. 4 ZoSE.

Zde je však nutné poukázat na skutečnost, že i na správní radu bude v důsledku použití podpůrných pravidel § 4 odst. 2 ZoSE ve spojení s § 200 odst. 3 ObchZ aplikovatelný (v této souvislosti) § 194 odst. 5 ObchZ. S ohledem na výše učiněné

závěry stávající judikatury i v tomto případě nebude moci na základě zákonného zmocnění jednat za společnost člen správní rady, ačkoliv byl pověřen určitou činností. Dle znění § 40 odst. 4 ZoSE lze tuto působnost svěřit i jiným osobám.

Stejně závěry jako v případě představenstva dualistické evropské společnosti ohledně smluvního zastoupení lze učinit i u správní rady monistické evropské společnosti.

2.2.5. Vzájemný vztah valné hromady ke správní radě a generálnímu řediteli

O působnosti valné hromady platí vše, co již bylo řečeno výše. Je však třeba zaměřit se na vzájemné vztahy orgánů monistické evropské společnosti, resp. možných zásahů valné hromady do působnosti těchto orgánů.

Jak již bylo řečeno, bude skrze ustanovení § 52 odst. 2 NoSE možné aplikovat i § 194 odst. 4 ObchZ. Ten se dle podpůrných pravidel § 4 odst. 2 ZoSE bude týkat generálního ředitele monistické evropské společnosti. Generální ředitel se tak na základě tohoto ustanovení bude povinen řídit zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami. Hranicí zde však bude obchodní vedení, ohledně kterého nebude mít oprávnění udělovat pokyny generálnímu řediteli nikdo. Stanovení zásad však bude umožněno.

V souladu s ustanovením § 4 odst. 2 ZoSE v návaznosti na § 200 odst. 3 ObchZ, bude § 194 odst. 4 ObchZ aplikovatelný i na správní radu, která tak bude povinna řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami.

V této souvislosti je opět vhodné připomenout vytyčenou definici pojmu „řízení SE“, která v sobě zahrnuje zejména hledisko „zásadnosti“ a „významnosti“ v porovnání s charakteristikou valné hromady jako nejvyššího a nejvýznamnějšího orgánu společnosti. I zde zastávám stanovisko, že bychom měli zůstat u hierarchického modelu správy společnosti, neboť působnost valné hromady sestává ze stejných zásad jako u dualistického systému evropské společnosti. Valné hromadě z její pozice stále náleží „právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí, zásadním způsobem

ovlivňující další existenci a činnost společnosti.¹²⁶ To lze dle mého názoru dovodit nejen ze skutečnosti, že valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti, ale právě i z možnosti udílení pokynů a stanovení zásad vůči správní radě. K tomu však pravděpodobně bude moci docházet jen v rámci působnosti valné hromady, která jí je svěřena zákonem, případně stanovami v souladu s § 187 odst. 2 ObchZ. I zde platí zásada vytyčená Nejvyšším soudem, že „každý orgán je oprávněn se zabývat jen otázkami, které spadají do jeho působnosti.“ K udělení pokynu, a v tom důsledku k zásahu do působnosti správní rady, tak může dojít např. pouze v souvislosti s rozhodnutím o zvýšení základního kapitálu (§ 187 odst. 1 písm. b) ObchZ).

I zde je nutné upozornit na existenci nepsané působnosti valné hromady např. v důsledku aplikace § 67a ObchZ.

5. Závěr

Cíl této práce nespočívá v podání vyčerpávající analýzy organizační struktury evropské společnosti, neboť v tomto ohledu lze odkázat na rozšiřující se počet odborných publikací zejména v zahraničí. Již v úvodní části jsem vymezila okruh problematiky v rámci zadaného tématu, který se zaměřuje na působnost orgánů evropské společnosti a jejich vzájemné interakce za současného zohlednění supranacionality této právní formy kapitálové společnosti. Toto bližší ohraničení mi umožnilo zabývat se tématem více do hloubky a zamyslet se nad specifickými otázkami, které vyvstávají s ohledem na skutečnost, že primární úprava je obsažena v Nařízení jako sekundární normě práva Evropského společenství, které však reguluje pouze základní rámec evropské společnosti a zbývající úprava spočívá v důsledku specifické hierarchie norem zejména na ustanoveních národního akciového práva členských států. Tento zvláštní charakter se prolíná celou právní úpravou a markantně se projevuje právě při vymezení jednotlivých působností orgánů v závislosti na zvoleném systému správy společnosti.

Celou práci lze rozdělit do dvou větších oddílů, přičemž první z nich se zaměřuje na dualistickou strukturu evropské společnosti, která je typická pro akciové společnosti

---

126 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2005, sp.zn. 29 Odo 442/2004

v českém právu. Ze závěrů učiněných v této části následně čerpá oddíl druhý, zabývající se monistickou strukturou evropské společnosti.

V první řadě jsem považovala za nutné vymezit samotný pojem „působnost orgánů“, který jsem s pomocí názoru Nejvyššího soudu definovala jako „vymezení okruhu otázek, které je tento orgán oprávněn projednat a rozhodnout o nich.“¹²⁷

Představenstvo v dualistickém systému evropské společnosti je velmi významným orgánem společnosti s ohledem na její chod. Do jeho působnosti náleží řízení SE. Tento pojem lze definovat jako rozhodování o všech důležitých a významných záležitostech, týkajících se orientace společnosti, jejího strategického směřování a fungování, které nejsou vymezeny do působnosti žádnému jinému orgánu společnosti. Do řízení SE však nespadá tzv. vnější působnost představenstva evropské společnosti jednat navenek jménem společnosti. Za součást řízení SE lze naopak považovat běžné každodenní vedení společnosti, které je možné postavit na rovinu pojmu obchodního vedení v českém právním řádu. Řízení SE je součástí rozsáhlejšího pojmu vnitřní působnost, která působí ve vzájemné interakci s působností vnější, tedy jednáním navenek. V důsledku zakotvení působnosti v oblasti řízení SE na úrovni Nařízení bude potřeba zohlednit evropsky konformní výklad, avšak jednání navenek bude probíhat plně v souladu s normami a zásadami tuzemského akciového práva. Z formulace „odpovídá za řízení SE“ lze dovodit možnost delegace působnosti představenstva evropské společnosti na nižší management, avšak ne zákaz udílení pokynů představenstvu ohledně řízení SE. Ten bude uplatňován až z podpůrné aplikace norem národního akciového práva, konkrétně § 194 odst. 4 ObchZ. Specifická je i úprava usnášeníschopnosti a rozhodování představenstva v otázkách směřujících dovnitř společnosti, neboť vnáší prvek zastoupení, který v českém právu není uplatňován.

Ve vztahu k valné hromadě bylo uzavřeno, že představenstvu evropské společnosti je uložena povinnost řídit se pokyny a zásadami vymezenými nejvyšším orgánem společnosti, ale hranicí tu stále zůstává obchodní vedení společnosti, resp. běžné vedení společnosti, ohledně kterého lze stanovit pouze zásady. Velmi zajímavým zjištěním je existence určité nepsané působnosti valné hromady jak na úrovni Nařízení, tak v oblasti národního práva.

---

127 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. dubna 2000, sp.zn. 32 Cdo 2776/99

Svou roli zde samozřejmě hraje i dozorčí rada, které je již samotným Nařízením svěřena dohlížecí působnost. Ani zde však nelze vyloučit aplikaci norem národního akciového práva, nicméně v důsledku existence čl. 48 NoSE nebude možné použít některá ustanovení zakotvená v obchodním zákoníku. V souvislosti s tímto ustanovením vzniká i dozorčí radě určitá nepsaná působnost k udílení pokynů vůči představenstvu.

Monistický systém organizace evropské společnosti je typický silným postavením správní rady. Formulace „správní orgán řídí SE“ v sobě však tentokrát skrývá nejen působnost k řídicí činnosti, nýbrž i k činnosti dohlížecí, neboť tato působnost není vymezena jinému orgánu monistické evropské společnosti, proto bude s ohledem na zmíněnou definici spadat do působnosti správní rady. Tím se stává součástí vnitřní působnosti, která je oddělena od působnosti vnější. Přenesení výkonu působnosti správní rady je tentokrát upraveno přímo prováděcím zákonem.

Český zákonodárce inspirující se ve francouzské právní úpravě využil zmocnění daného Nařízením a běžné každodenní vedení společnosti svěřil generálnímu řediteli, případně předsedovi-generálnímu řediteli. Tento orgán za něj nese odpovědnost, přičemž v důsledku aplikace § 194 odst. 4 ObchZ i na monistickou evropskou společnost mu v této oblasti nikdo (ani správní rada) nesmí dávat pokyny. Kritérii pro odlišení působnosti správní rady a generálního ředitele ve vztahu k řídicí funkci jsou na jedné straně pojmy „každodennost“, „obvyklost“, na straně druhé „významnost“ či „zásadnost“.

Významným je i vztah správní rady a valné hromady, jako hierarchicky nejvyššího orgánu společnosti, neboť lze vyslovit názor, že může vzniknout prostor, ve kterém se bude působnost těchto dvou orgánů za určitých okolností prolínat. Vzhledem ke stejným zásadám v oblasti působnosti valné hromady při vymezení obou systémů struktury evropské společnosti, bude možné dojít ke stejnému závěru ve vztahu valné hromady a představenstva dualistické evropské společnosti.

Působnost orgánů monistické evropské společnosti je blíže charakterizována prováděcím zákonem, avšak za současného použití podpůrných pravidel zakotvených v § 4 ZoSE i obchodním zákoníkem. Takto bude upraveno i jednání jménem společnosti navenek. Monistický systém evropské společnosti se sídlem na území České republiky

je zvláštní tím, že navenek mohou jednat jménem společnosti jak správní rada, tak generální ředitel, případně delegovaní generální ředitelé, jsou-li jmenováni.

I přes svůj dlouhotrvající vývoj je institut evropské společnosti velmi mladý, a ačkoliv je v poslední době možné zaznamenat tendenci ke zvyšování počtu odborných publikací a článků na toto téma, je stále mnoho oblastí, které zůstávají sporné a nejasné. Do budoucna může být velmi zajímavé sledovat vývoj judikatury Evropského soudního dvora k této problematice, případně změny v důsledku mechanismu obligatorní legislativní revize dle čl. 69 NoSE.

Seznam použité literatury

Komentáře, Monografie

České

Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník – komentář. díl III., Praha: Polygon, 2002

Dědič, J., Čech, P. Evropská akciová společnost. Praha: Polygon, 2006

Dědič, J., Štenglová, I., Čech P., Kříž R. Akciové společnosti. 6., přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2007

Dvořák, T. Akciová společnost a Evropská akciová společnost. Praha: ASPI, a.s., 2005

Gerloch, A. Teorie práva. 2. vydání. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001

Hodál, P., Alexander, J. Evropské právo obchodních společností, 2005

Kasper, H., Mayrhofer, W. Personální management Řízení Organizace, Praha: LINDE nakladatelství, 2007

Rada, I. Dozorčí rada obchodních společností. Praha: Linde, 2008

Rada, I. Jednatelé s.r.o., Představenstvo a.s. - práva, povinnosti a odpovědnost, Praha: Linde nakl. s.r.o., 2003

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006

Cizojazyčné

Brandt, U. Die Hauptversammlung der Europäischen Aktiengesellschaft (SE). 2004

Lutter, M., Hommelhof, P. SE Kommentar, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2008

Manz, G., Mayer, B., Schröder, A. Europäische Aktiengesellschaft SE, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2005

Schwarz, G. Ch. SE-VO, Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE), Kommentar

Van Hulle, K., Maul, S., Drinhausen, F., Handbuch zur Europäischen Gesellschaft (SE)

Odborné články

Čech, P. Vymezení části podniku a působnost valné hromady, Praha: Economia, a.s., Právní rádce č. 11/2006

Hejda, J. Evropská společnost - I. Právní rádce, 2005, č.9

Němečková, O. Obchodní vedení a vnitřní vztahy kapitálových společností v ČR a v Německu. Právní rozhledy č. 22/2004, s. 824 – 829

Řeháček, O. Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. Bulletin advokacie, 2008, č. 5

Ostatní podklady

Důvodová zpráva k návrhu zákona o evropské společnosti, parlamentní tisk 691/0, IV. volební období PSP ČR; www.psp.cz

Kodex správy a řízení, <http://www.mpo.cz/dokument2566.html>

Závodský, M. Neplatnost usnesení valných hromad akciových společností v České republice a Rakousku se zvláštním zřetelem k Německu. Rigorózní práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Katedra obchodního práva, 2005/2006

Judikatura

Rozhodnutí NS ČR ze dne 11. dubna 2000, sp.zn. 32 Cdo 2776/99

Rozhodnutí NS ČR ze dne 1. června 2000, sp. zn. 32 Cdo 500/2000

Rozhodnutí NS ČR ze dne 25. října 2000, sp. zn. 29 Cdo 1314/2000

Rozhodnutí NS ČR ze dne 14. března 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000

Rozhodnutí NS ČR ze dne 20. srpna 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002

Rozhodnutí NS ČR ze dne 7. května 2003, sp. zn. 29 Odo 430/2002

Rozhodnutí NS ČR ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 185/2003

Rozhodnutí NS ČR ze dne 23. září 2003, sp. zn. 29 Odo 216/2003

Rozhodnutí NS ČR ze dne 25. srpna 2004, sp.zn. 29 Odo 479/2003

Rozhodnutí NS ČR ze dne 26. října 2004, sp. zn. 29 Odo 34/2004

Rozhodnutí NS ČR ze dne 24. března 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005

Rozhodnutí NS ČR ze dne 29. června 2005, sp.zn. 29 Odo 442/2004

Rozhodnutí NS ČR ze dne 5. října 2005, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005

Rozhodnutí NS ČR ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006

Rozhodnutí NS ČR ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 974/2005

Rozhodnutí NS ČR ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005

Rozhodnutí NS ČR ze dne 28. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005

Rozhodnutí NS ČR ze dne 24. dubna 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005

Rozhodnutí NS ČR ze dne 28. června 2007, sp. zn. 30 Cdo 665/2006

Rozhodnutí NS ČR ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006

Rozhodnutí NSS ČR ze dne 18. března 2005, č.j. 4 Afs 24/2003 – 81

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 9. 2006, č.j. 7 Cmo 74/2006-783

Rozhodnutí BGHZ 83, 122; NJW 1982, 1703

Rozhodnutí BGH, II ZR 155/02

Právní předpisy

Tuzemské

1. Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (SE) ve znění nařízení Rady (ES) č. 1791/2006 ze dne 20. listopadu 2006, kterým se z důvodu přistoupení Bulharska a Rumunska upravují některá nařízení a rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží, volného pohybu osob, práva obchodních společností, politiky hospodářské soutěže, zemědělství (včetně veterinárních a rostlinolékařských předpisů), dopravní politiky, daní, statistiky, energetiky, životního prostředí, spolupráce v oblastech spravedlnosti a vnitřních věcí, celní unie, vnějších vztahů, společné zahraniční a bezpečnostní politiky a orgánů, ve znění nařízení Rady (ES) č. 885/2004 ze dne 26. dubna 2004, kterým se z důvodu přistoupení České republiky, Estonska, Kypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Polska, Slovinska a Slovenska upravují nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2003/2003, nařízení Rady (ES) č. 1334/2000, (ES) č. 2157/2001, (ES) č. 152/2002, (ES) č. 1499/2002, (ES) č. 1500/2003 a (ES) č. 1798/2003, rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1719/1999/ES, č. 1720/1999/ES, č. 253/2000/ES, č. 508/2000/ES, č. 1031/2000/ES, č. 163/2001/ES, č. 2235/2002/ES a č. 291/2003/ES a rozhodnutí Rady 1999/382/ES, 2000/821/ES, 2003/17/ES a 2003/893/ES v oblasti volného pohybu zboží, práva obchodních společností, zemědělství, daní, vzdělávání a odborné přípravy, kultury a audiovizuální politiky a vnějších vztahů (NoSE)

2. Směrnice Rady 2001/86/ES ze dne 8.října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců (dále jen Směrnice),
3. Zákon č. 627/2004 Sb. ze dne 11. listopadu 2004 o evropské společnosti ve znění zákona č. 264/2004 Sb. a zákona č. 296/2007 Sb., který ve své části první provádí ustanovení NoSE a v části druhé následně zapojení zaměstnanců evropské společnosti, tedy transpozici směrnice (ZoSE)
4. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (ObchZ)
5. Zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník (ObčZ)
6. Zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád (o.s.ř.)
7. První směrnice Rady ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, Úř. věst. L 65, 14.3.1968, s. 8—12 (DE, FR, IT, NL) zvláštní vydání v českém jazyce Kapitola 17 Svazek 01 s. 3 – 7

Zahraniční

1. Aktiengesetz, AktG (Německý akciový zákon)
2. SE-Ausführungsgesetz (Německý prováděcí zákon)

The System of Organization of the European Company

(Societas Europaea)

The purpose of my thesis is not to make a detailed analysis of the organization structure of the European Company because from this point of view it is possible to refer to increasing number of the specialized publications especially abroad. Regarding the actual broadness of this topic I decided to focus my attention rather on closer range of questions which consists in determination of the competence of the bodies of the European Company and their mutual interactions and in taking into account the supranationality of this legal form of the corporation. The reason for the closer definition of the topic is to enable a deeper insight into the matter and to take a think on the concrete questions, which arise in relation to the fact that the primary regulation is contained in the Council Regulation on the Statute for a European Company (hereinafter as a “Regulation”) that is a secondary rule of Law of the European Community. However the Regulation regulates only the basic framework of the European Company and the remaining regulation leans by virtue of specific hierarchy of the standards on the provisions of the national Company Law of the member states. This unique character fades into the whole legal regulation and shows itself immensely while determining the competence of the bodies of the company depending on the elected system of the management of the company.

The question of the competence of the bodies of the company and of the definition of their boarders already implicates considerable difficulties in the area of Czech Company Law. Therefore it is more likely that this problem will arise by the European Company which is also influenced by the national Company Law but in consequence of primary application of secondary rules of Law of the European Community.

The first part of the thesis shortly deals with the system of the organization of the European Company and it tries to characterize briefly both systems of the organization, the dualistic and the monistic system. The obligation of the member states of the European Community to accept the necessary regulation for the one from the both systems which is not adapted in their legal order is accented in this part as well.

The next part can be divided into two larger divisions. The first of them is focused on the dualistic structure of the European Company which is typical for the joint-stock

companies in the Czech Company Law. The mutual connection of the regulations enabled me to apply on the institute of the European Company not only the fundamentals of the European Law but also the fundamentals of domestic law and the related interpretation of the legal concepts issuing from judicial decisions of the Czech courts. Thereby I attempted to interpret the concept competence of the bodies and to define the internal and external competence of the Board of the directors of the European Company primarily and their mutual context. The fundamental for the whole thesis is especially the determination of the concept “managing SE” because on its definition the next interaction with the general assembly and the supervisory board depends.

The conclusions made in this part of the thesis are drawn in the second division that deals with the monistic structure of the European Company. The fact that the monistic company was not until this moment known to the Czech Company Law has a substantial influence. The monistic system of the European Company is then newly regulated in the special supplementary act that on the basis of subsidiary rules of interpretation again deviates back to the national company law. It is thus possible to come out of the fundamentals of the Czech law and from the characteristic of the basic concepts determined by the Czech legal theory and by the judicial decisions of the Czech courts but at the same time it is necessary to take the supranational nature of the European Company into account.

In fine it is possible to recommend to follow regularly the development of the judicial decisions of the European Court of Justice that refer to these issues because only their conclusions can be the base for the many disputative questions. The mechanism of the obligatory legislative revision which should come presently might be highly important as well.

Seznam klíčových slov / Key words list

Evropská společnost / European Company

působnost / competence